

Štát a právo

Ročník 11

2024

4

Vyberáme z obsahu

Ještě ke kupní smlouvě

Alternative Dispute Resolution: Historical and Contemporary Perspectives on Enhancing the Role of Traditional Rulers in Nigeria

Regional Product in the System of EU, Polish and Slovak Law

Štát a právo

State and law

Redakčná rada

Predseda redakčnej rady:

doc. JUDr. Adrián Vaško, PhD. *Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela*

Podpredsedovia redakčnej rady:

Mult. Dr.h.c. prof. JUDr. Mojmír Mamojka, CSc. *Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela*

Členovia:

prof. Dr. habil. Jozef Ciagwa *Wydział Prawa i Administracji Uniwersytet Śląski w Katowicach*

prof. JUDr. Ľubor Čibulka, CSc. *Právnická fakulta Univerzity Komenského*

prof. JUDr. Jozef Králik, CSc., MBA, *Fakulta práva Janka Jesenského, Vysoká škola Danubius*

prof. JUDr. Mojmír Mamojka, PhD., ml. *Akadémia policajného zboru*

prof. JUDr. Igor Palúš, CSc. *Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik*

Mult. Dr.h.c. prof. JUDr. Viktor Porada, DrSc. *Vysoká škola Karlovy Vary*

Prof. Habil. Dr. Gintaras Švedas, *Faculty of Law, Vilnius University, Vilnius, Lithuania*

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc. *Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika*

prof. JUDr. Eduard Burda, PhD. *Právnická fakulta Univerzity Komenského*

dr hab. Celina Nowak, prof. INP PAN, *Polish Academy of Sciences, Institute of Legal Sciences, Warsaw, Poland*

doc. JUDr. Pavel Salák, PhD. *Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně*

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD. *Vojenský historický ústav*

dr hab. Piotr Szymaniec, prof. PWSZ, *Angelus Silesius University of Applied Sciences in Wałbrzych - Wałbrzych, Poland*

doc. JUDr. Vladimír Zoubek, CSc. *Policejní akademie České republiky v Praze*

Výkonný redaktor:

JUDr. Aneta Kšenžighová PhD., MBA, *Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela* aneta.ksenzighova@umb.sk

Jazyková úprava:

Mgr. Zuzana Mičková, PhD.

Obsah

Ještě ke kupní smlouvě <i>Karel Marek - Leopold Skoruša</i>	182
Alternative Dispute Resolution: Historical and Contemporary Perspectives on Enhancing the Role of Traditional Rulers in Nigeria <i>Adeola Olufunke Kehinde - Modupe Nancy Wiwoloku</i>	200
Regional Product in the System of EU, Polish and Slovak Law <i>Monika Żuchowska-Grzywacz</i>	215
Medzery právnej úpravy pri realizácii konzílií u poskytovateľ zdravotnej starostlivosti <i>Michaela Sopková</i>	229
Recenzie ŠTĚDRŮŇ, Bohumír – JAŠEK, Roman – SVÍTEK, Miroslav a kolektiv (2024): Umělá inteligence a právo (<i>Silvia Trelová</i>)	243

Ještě ke kupní smlouvě

Karel Marek*

Leopold Skoruša**

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2024.11.4.182-199>

Abstrakt:

MAREK, Karel – SKORUŠA, Leopold: *Ještě ke kupní smlouvě*. Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu. Za kupní smlouvu se vždy považuje smlouva o dodání spotřebního zboží, které je nutné sestavit nebo vytvořit. Mají-li strany vůli uzavřít kupní smlouvu bez určení kupní ceny, platí za ujednanou kupní cena, za niž se týž nebo srovnatelný předmět v době uzavření smlouvy a za obdobných smluvních podmínek obvykle prodává.

Klíčová slova:

občanské právo, nový občanský zákoník, podstatné náležitosti smlouvy, uzavírání smlouvy, kupní smlouva.

Still to the Purchase Agreement

Abstract:

MAREK, Karel – SKORUŠA, Leopold: *Still to the Purchase Agreement*. By purchase contract with the seller agrees to surrender to the thing that is the subject of the purchase to the buyer, and allow him to acquire the right of ownership to it, and the buyer agrees to takes over thing and pay the purchase price to the seller. The contract to supply consumer goods to be manufactured or produced shall be deemed always as a purchase agreement.. If the parties have the will to conclude the purchase contract without the determination of the purchase price the price for which the same or a comparable course at the time of conclusion of the contract and under similar terms and conditions is usually soold is held tor the price agreed.

Key words:

Civil Law, new Civil Code, essencial elements of contracts, conclusion of contracts, Purchase contract.

---

* prof. JUDr. Karel Marek, CSc, Univerzita obrany Brno, Fakulta vojenského leadershipu, katedra aplikovaných sociálních a humanitních věd, profesor

** Mgr. Ing. Leopold Skoruša, Ph.D., Univerzita obrany Brno, Fakulta vojenského leadershipu, katedra aplikovaných sociálních a humanitních věd, odborný asistent, ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-7688-0305>

Úvodem

Od účinnosti občanského zákoníku (od 1.1.2014) již uplynula určitá doba. Intenzita dodávek zboží se však bude zvyšovat. To platí mj. pro sféru civilní (zejména dodávky jednoúčelových strojů, výrobních linek) i pro dodávky k zajištění obranyschopnosti. Je přitom potřebné znát právní úpravu. Proto dnes navazujeme na svoje předchozí pojednání a věnujeme se koupi movitých věcí-zboží, a to vč. uvedení aktuální judikatury.

Koupě je v občanském zákoníku upravena v ustanovení § 2076 až 2183. Dnes se z nich budeme věnovat zejména ustanovením § 2076 až 2157, která upravují právě věci movité - zboží. Uvádíme-li číslo ustanovení (§) a není-li uvedeno jinak, jde o ustanovení občanského zákoníku.

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku mj. uvádí, že úprava neobchodní a obchodní kupní smlouvy byla dříve oddělena a svěřena občanskému i obchodnímu zákoníku v podobě tzv. „komplexních úprav“. Jejich dualismus vycházel z dřívější duality soukromého práva promítnuté jak do kodifikace obecného občanského práva, tak i obchodního práva. V některých evropských státech byly pak tyto zdvojené úpravy postupně odstraňovány. Stalo se tomu tak i v České republice. Nyní máme jednotnou úpravu v zákoníku občanském.

Ve vztazích mezi podnikateli platí však určité odlišnosti. Zejména uvedme, že obchodní zvyklosti v těchto vztazích mají zásadně přednost před dispozitivními ustanoveními zákona.

Přitom právní úprava obč.an.zák. vychází z regulace, která byla dříve provedena obchodním zákoníkem. Toto řešení považujeme za správné, neboť šlo o dobře propracovanou úpravu.¹

Koncepčně se obč.an. zák. inspiroval švýcarskou úpravou v tom smyslu, že nejprve se formulují obecná ustanovení společná pro všechny případy koupě. Následují ustanovení o koupi movitých věcí a posléze úprava vztahující se ke koupi nemovitých věcí a ustanovení o vedlejších doložkách v kupní smlouvě.

Obecná ustanovení sledují pojmové vymezení kupní smlouvy a řešení otázky určitosti kupní ceny, jakož i stanovení základních povinností stran, přičemž se zvláštní zřetel bere na otázky spojené s plněním a přechodem nebezpečí škody na věci.

K postupu právní úpravy od obecného ke zvláštní úpravě nemáme žádných výhrad. Jde o obvyklé a správné řešení.

Podle obecného základního ustanovení, tj. podle § 2079 obč.an.zák. se **kupní smlouvou prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.**

Připomeňme, že při uzavření smlouvy musí být mj. i identifikovatelné smluvní strany. Předmětem plnění přitom nemůže být to, s čím nelze v soukromoprávních vztazích volně nakládat (např. drogy).

---

1 MAREK, K. *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*, 4. aktualizované a rozšířené vydání, Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 104-147.

Neplýne-li ze smlouvy nebo zvyklostí něco jiného, jsou prodávající a kupující zavázáni splnit své povinnosti současně.

Z občanskoprávní kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu cenu.

Následné ustanovení § 2080 upravuje, že **kupní cena je ujednána dostatečně určitě, je-li ujednán alespoň způsob jejího určení**. To se může stát např. sjednáním příslušného kalkulačního vzorce.

Do obč.an.zák. je dále zařazeno (podle našeho názoru potřebně) ustanovení § 2081. Upravuje otázku nákladů spojených s odevzdáním a převzetím věci. **Náklady spojené s odevzdáním věci** v místě plnění nese prodávající. Náklady spojené s převzetím věci nese kupující.

Obč.an.zák. pak řeší v ustanovení § 2082 otázku, kdy přechází na kupujícího nebezpečí škody na věci. **Nebezpečí škody na věci** přechází na kupujícího-není-li dohodnuto jinak- současně s nabytím vlastnického práva. Nabude-li kupující vlastnické právo před odevzdáním věci, má prodávající až do odevzdání věci práva a povinnosti schovatele.²

Pokud je však uzavřena smlouva s odkládací podmínkou, přechází nebezpečí škody na věci na kupujícího nejdříve dnem splnění podmínky.

Tomu, kdo koupí **budoucí věci** tzv. úhrnkem nebo s nadějí na nejisté budoucí užitky, patří v souladu s ustanovením § 2083 všechny užitky řádně vytěžené. Nese však ztrátu, bylo-li jeho očekávání zmařeno.

Jsou-li při ujednávání kupní smlouvy **vady na věci, o nichž prodávající ví**, prodávající na ně podle ustanovení § 2084 upozorní kupujícího. Tímto ustanovením § 2084 končí Obecná ustanovení koupě.

Koupě movité věci

Mobiliární koupě je vymezena předmětem, kterým je movitá věc. Nerozhoduje přitom její výchozí stav, ale stav, v jakém má kupující věc nabýt. Proto se ustanoveními o koupi movitých věcí upravují i případy, kdy je prodána dosavadní součást věci nemovité (materiál ze stavby apod.), kterou má kupující nabýt podle smlouvy jako věc movitou. Zároveň se stanoví kritéria pro rozlišení kupní smlouvy od smlouvy o dílo (jejímž předmětem je určená činnost), což má praktický význam při koupi věci, která ještě není vyrobena.³

Základní ustanovení § 2085 pro koupi movité věci určuje, že **jako koupě movité věci se posoudí každá koupě, jejímž předmětem není nemovitá věc, jakož i koupě součásti nemovité věci, má-li kupující podle smlouvy nabýt součást po oddělení jako věc movitou**. Za kupní smlouvu se vždy považuje smlouva o dodání spotřebního zboží, které je nutné sestavit nebo vytvořit.

2 Blíže v KINDL, M. – ROZEHNAL, A. a kol. *Občanský zákoník, Praktický komentář*, sv.II., Plzeň : Aleš Čeněk, 1. vydání, 2019, s.502-504.

3 K tomu viz LIŠKA, P. a kol. *Meritum Obchodní závazky*, Praha : Wolters Kluwer Praha, 1. vydání, 2021, s.303 a násl.

Mají-li strany vůli uzavřít kupní smlouvu bez určení kupní ceny, platí za ujednanou kupní cena, za niž se týž nebo srovnatelný předmět v době uzavření smlouvy a za obdobných smluvních podmínek obvykle prodává.

Je-li určeným způsobem stanovena cena a není-li dohodnuto, zda je s daní z přidané hodnoty či bez DPH, pak (při povinnosti platit DPH) jde o cenu vč. DPH.

Není zde určena možnost stanovení ceny odhadem, jako je tomu u smlouvy o dílo. To považujeme za správné (ostatně toto ustanovení bude po našem soudu problematické i u smlouvy o dílo; určení ceny odhadem je totiž velmi obtížné a může být základem budoucích sporů).

Smlouva o dodání věci, která má být teprve vyrobena, se posoudí jako kupní smlouva, ledaže se ten, komu má být věc dodána, zavázal předat druhé straně podstatnou část toho, čeho je k vyrobení věci zapotřebí.

Za kupní smlouvu se nepovažuje smlouva, podle níž převážná část plnění dodavatele spočívá ve výkonu činnosti. Vzhledem k tomu, že pro montáž není obligatorně určeno (výslovně uvedeno), že se bude provádět podle smlouvy o dílo, bude i u montáže rozhodovat „princip těžiště“ předmětu plnění.

Za kupní smlouvu se nebude považovat smlouva, podle níž převážná část závazku strany, která má zboží dodat, bude spočívat ve vykonání činnosti nebo závazek této strany převážně zahrne montáž zboží, neboť montáž je též činností.

Lze předvídat, že i nadále smlouva o dílo bude společně se smlouvou kupní tvořit dvojici nejčastěji používaných smluv. **Zásadní rozdíl mezi oběma smluvními typy spočívá v určení, zda jde o zhotovení věci, nebo o činnost či převážně o činnost.** Půjde-li o činnost, použijeme smlouvu o dílo nebo jinou smlouvu (např. smlouvu příkazní či tzv. smlouvu nepojmenovanou, nebude-li činnost splňovat podmínky činnosti, na kterou je možno uzavřít smlouvu o dílo), bude-li se jednat o zhotovení věci, rozlišujeme zásadně, kdo přitom opatřil podstatnou část věci (případně vstupů ke zhotovení věci). **Pokud podstatnou část opatřil objednatel, jedná se o smlouvu o dílo. Je-li podstatná část věci opatřena prodávajícím, jde o smlouvu kupní.** U stavby však vždy půjde o smlouvu o dílo, i kdyby podstatnou část „vstupů“ zajistil objednatel.⁴

Pokud srovnáme českou právní úpravu v občán.zák. s textem Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, zjišťujeme, že se český zákon inspiroval i touto úpravou. To platilo ostatně již i o dřívější právní úpravě v obchod. zák. To může vést k tomu, že se zahraniční partner nemusí obávat kontrahovat podle českého občanského zákoníku.

Povinnosti prodávajícího

V občán. zák. jsou pod nadpisem Povinnosti prodávajícího v § 2087 až 2094 shrnuta ustanovení, pro jejichž obsah jsou povinnosti prodávajícího určující a podstatné. Název pododdílu byl po vzoru dřívějšího obchodního zákoníku zachován. V některých ustanoveních jsou upravena práva prodávajícího (např. právo určit za stanovených podmínek dodatečně vlastnosti prodávané věci), ale i práva kupujícího (např. právo

---

4 RABAN, P. a kol. *Obchodní právo*, Brno : Václav Klemm, 1. vydání 2020, s.494.

odmítnout věci dodané v přebytkovém množství), protože - podle názoru zákonodárce - ze systematického hlediska a v zájmu srozumitelnosti navrhované úpravy nelze tato doplňující pravidla od povinností prodávajícího oddělit.

Podle § 2087 **prodávající kupujícímu odevzdá věc, jakož i doklady, které se k věci vztahují, a umožní kupujícímu nabýt vlastnického práva k věci v souladu se smlouvou.**

Prodávající má povinnost:

- odevzdat kupujícímu věc
- odevzdat doklady, které se k věci vztahují
- umožnit kupujícímu nabýt vlastnického práva.

Prodávající splní povinnost odevzdat věc kupujícímu, umožní-li mu nakládat s věcí v místě plnění a včas mu to oznámí.

V praxi lze použít i odkaz na úpravu v obchodních podmínkách, všeobecných obchodních podmínkách, odkaz na obchodní zvyklosti, lze využít i odkaz na tzv. **vykládací pravidla**, zejména uvést **doložky Incoterms**.⁵

V současnosti jsou již účinné Incoterms 2020; lze však odkázat i na Incoterms staršího data, budou-li tato pravidla přesně identifikovatelná, příp. na jiné doložky. Nejčastěji se užívají doložky podle pravidel Incoterms 2000, Incoterms 2010 a Incoterms 2020. Tyto doložky se používají i v tuzemsku, i když podle jejich charakteru se některé použijí jen při určitých dovozních nebo vývozních operacích.

Co se týká dokladů, pak prodávající předá kupujícímu **doklady potřebné k převzetí a užívání věci**. Má-li k předání dojít při zaplacení kupní ceny, předá prodávající doklady v místě placení.⁶

Doklady, které se týkají přepravy a jsou nutné k převzetí věci a volnému nakládání s ní, předá prodávající kupujícímu bez zbytečného odkladu po jejich vydání. Jiné doklady určené ve smlouvě předá prodávající kupujícímu při odevzdání věci.

Prodávající je povinen předat kupujícímu nejen doklady, jež jsou nutné k převzetí a k užívání zboží, ale i další doklady stanovené ve smlouvě. Smluvními doklady mohou být např. seznamy záručních – pozáručních opraven, seznamy náhradních dílů doporučených pro jednoletý, tříletý, pětiletý či další provoz atd.

Zboží lze třídit na zboží individuálně určené (např. výrobek stanoveného typu a určitého výrobního čísla) a **na zboží určené druhově** (např. nafta). U individuálně určeného zboží půjde o věci, které jsou přesně určeny svými charakteristickými znaky, uvedenými ve smlouvě. Pak se plní takto smluvené zboží. U zboží určeného podle druhu je třeba sjednat druh zboží a jeho množství. Nejsou-li jakost a provedení zboží sjednány, určí se vlastnosti zboží podle sjednaného nebo obvyklého účelu.

Vlastnosti zboží lze určit dohodou smluvních stran. Lze však dohodnout, že vlastnosti určí kupující. Tomu je věnováno ustanovení § 2089.

5 Blíže viz KRÁLOVÁ K. – MAREK, K. K uzavírání smluv při použití obchodních podmínek, vykládacích pravidel a obchodních zvyklostí. In *Soukromé právo*, Praha : Wolters Kluwer, č. 12 /2021., s.27-32.

6 Z judikatury:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.4.2007 sp.zn. 21Cdo 694/2006: Technický průkaz je součástí motorového vozidla, k němuž byl vystaven (vydán).

Má-li kupující určit dodatečně vlastnosti předmětu koupě a neučiní-li to včas, určí je prodávající sám a oznámí kupujícímu, jaké vlastnosti určil. Přitom přihlédně k potřebám kupujícího, které zná. Kupující má právo sdělit prodávajícímu odchýlné určení vlastností předmětu koupě, než jaké určil prodávající; neučiní-li to bez zbytečného odkladu po oznámení prodávajícího, je vázán tím, co určil prodávající.⁷

Zboží prodávající odevzdává přímo kupujícímu, který zboží převezme u prodávajícího (platí tedy tzv. zásada odnosnosti); může však být dohodnuto, že věc bude kupujícímu odeslána.

Má-li prodávající věc odeslat, odevzdá věc kupujícímu předáním prvním dopravci k přepravě pro kupujícího a umožní kupujícímu uplatnit práva z přepravní smlouvy vůči dopravci (§ 2090 odst. 1).

Je-li kupujícím spotřebitel, použije se § 2090 odst. 1 pouze tehdy, pokud dopravce určil kupující, aniž mu byl prodávajícím nabídnut. V opačném případě je věc kupujícímu odevzdána, až mu ji předá dopravce.

Jak je zřejmé, ochrana spotřebitele nachází svoje i v ustanovení o **odevzdání věci**.

Podle ustanovení § 2091 nastanou při odeslání účinky odevzdání věci kupujícímu jejím předáním dopravci, označí-li prodávající věc zjevně a dostatečně jako zásilku pro kupujícího.

Neoznačí-li prodávající věc, nastanou účinky odevzdání, oznámí-li prodávající kupujícímu bez zbytečného odkladu, že mu věc odeslal, a určí-li ji dostatečně v oznámení. Bez tohoto oznámení je věc kupujícímu odevzdána, až předá-li mu ji dopravce.

I když **doba plnění není podstatnou náležitostí smlouvy** (je však vhodné, je-li sjednána), je jí (pro její význam) věnováno v právní úpravě koupě příslušné ustanovení, a to § 2092. Není-li doba plnění sjednaná, plní se bez odkladu v přiměřené době v závislosti na konkrétních skutečnostech daného případu

Doba, v níž má prodávající plnit, běží ode dne účinnosti smlouvy. Má-li však kupující splnit určitou povinnost ještě před odevzdáním věci, začíná doba, v níž má prodávající plnit, běžet ode dne splnění této povinnosti.

Doba plnění bývá začasť ve smlouvě sjednána. Plní se pak:

a) dne, který je ve smlouvě určen nebo určen způsobem stanoveným ve smlouvě (v některých případech bývá dohodnuta i hodina, např. při dodávkách pro montážní linky „in time“ v automobilovém průmyslu),

b) kdykoli během lhůty, která je ve smlouvě určena (je třeba však zvážit rozdílnost smluvního ujednání “IV. čtvrtletí 2024” oproti “do 31. 12. 2024”, posléze lze podle smlouvy plnit kdykoli do tohoto dne), nebo určena způsobem stanoveným ve smlouvě (např. “v roce 2024 do 5 týdnů od předání výkresové dokumentace kupujícím”; i zde je však třeba si uvědomit důsledky toho ujednání, neboť výkresy mohou být předány např. v dubnu, ale také v letních měsících, ledaže ze smlouvy nebo z účelu smlouvy,

---

7 Z judikatury:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2015 sp.zn. 30 Cdo 530/2014: Lhůta bez zbytečného odkladu přímo neurčuje, v jakém konkrétním časovém okamžiku je třeba konat. Nemusí nutně znamenat, že je třeba konat ihned, na druhou stranu u jakéhokoliv odkladu konání, který nastane, je vždy třeba v každém jednotlivém případě zjistit, zda se nejedná o odklad zbytečný, a to s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem daného případu.

jenž byl prodávajícím znám při uzavření smlouvy, vyplývá, že dobu dodání v rámci této lhůty určuje kupující (smluvní ujednání může event. znít: “V listopadu 2024 do 10 dnů, a to po předchozím oznámení kupujícího provedeném nejpozději do 20. listopadu“).

Dodá-li prodávající zboží před určenou dobou, je kupující oprávněn zboží převzít nebo je může odmítnout. Není-li dohodnuto jinak, nemůže u smlouvy kupní dojít k dřívějšímu plnění.

Zákon řeší v § 2093 i situace, kdy je dodáno větší než kontrahované množství zboží.

Dodá-li prodávající větší množství věcí, než bylo ujednáno, je kupní smlouva uzavřena i na přebytečné množství, ledaže je kupující bez zbytečného odkladu odmítl.

To je po našem soudu významná **změna oproti dřívější úpravě v obchodním zákoníku**. Podle úpravy v obchodním zákoníku, přijal-li kupující větší množství zboží, musel za ně zaplatit cenu. Podle současné úpravy však dojde k uzavření smlouvy i na toto větší množství zboží. To považujeme za vhodné řešení. Lze zde - u takového většího množství - totiž uplatňovat i odpovědnost za vady podle této smlouvy, což podle dřívější právní úpravy v obchod. zák. bylo obtížné.

Předmět koupě

Nápis Předmět koupě uvozuje v občán.zák. ustanovení § 2095 až 2098. K tomu důvodová zpráva konstatovala, že předmětem mobiliární koupě je věc movitá. Důvodová zpráva také jinde důsledně používá termín „věc“. V názvu pododdílu a v jeho uvozovacím ustanovení bylo zřejmě ze stylistických důvodů zvoleno označení „předmět koupě“ namísto „věc jako předmět koupě“. Věcně návrh ustanovení vychází z dřívějšího obsahu obchodního zákoníku.

Prodávající odevzdá kupujícímu předmět koupě v ujednaném množství, jakosti a provedení. Nejsou-li jakost a provedení ujednány, plní prodávající v jakosti a provedení vhodných pro účel patrný ze smlouvy; jinak pro účel obvyklý.

Neurčuje-li smlouva, jak má být zboží zabaleno nebo opatřeno pro přepravu, je prodávající povinen zboží zabalit nebo opatřit pro přepravu způsobem, který je obvyklý pro takové zboží v obchodním styku, nebo nelze-li tento způsob určit, způsobem potřebným k uchování a ochraně zboží. V konkrétním případě je možné se dohodnout, zda obal je součástí předmětu plnění či zda se jedná o obal vratný a v posléze uvedeném případě dohodnout i otázky vracení obalů a úhrady jejich opotřebení.

Má-li být zboží dodáno podle vzorku nebo předlohy, je prodávající povinen dodat zboží s vlastnostmi vzorku nebo předlohy, jež předložil kupujícímu. Je-li rozpor mezi určením jakosti nebo provedením zboží podle tohoto vzorku nebo předlohy a určením zboží popsaným ve smlouvě, je rozhodující určení popsané ve smlouvě. Není-li v těchto určeních rozpor, má mít zboží vlastnosti podle obou těchto určení. Důležité je bezpečné uložení vzorku po celou dobu, která přichází

v úvahu k uplatnění odpovědnosti za vady, na bezpečném místě (např. u té zkušebny, která vystavila atest osvědčující zvláštní vlastnosti zboží).

Vyplyvá-li ze smlouvy, že množství zboží je určeno ve smlouvě pouze přibližně, je prodávající oprávněn určit přesné množství zboží, které má být dodáno, ledaže smlouva přiznává toto právo kupujícímu. Pokud ze smlouvy nevyplyvá něco jiného, nesmí odchylka přesáhnout 5 % množství stanoveného ve smlouvě.

Pokud prodávající dodrží toleranci 5 % (nebo jinou dohodnutou toleranci), jde o plnění řádné. Vzhledem ke smluvní volnosti jsou v těchto otázkách možná různá smluvní řešení. Po našem soudu, se **kupní cena přitom určí skutečně dodaným množstvím zboží.**

Jde-li o překročení stanovené tolerance nebo o překročení množství tam, kde tolerance nepřichází v úvahu, jde o větší množství zboží.

Práva z vadného plnění

Na ustanovení o předmětu koupě navazují ustanovení § 2099 až 2112 věnovaná právním následkům vad plnění. Jsou soustředěna pod nadpisem Práva z vadného plnění. Jak je zřejmé, text těchto ustanovení vychází také z dosavadní úpravy obchodního zákoníku.

Opouští se hledisko vad opravitelných (odstranitelných) a neopravitelných (neodstranitelných) jako základní kritérium pro určení práv kupujícího z vad věci a nahrazuje se hlediskem intenzity, jakou vadnost plnění porušuje smlouvu. Představuje-li vadné plnění podstatné porušení smlouvy, rozšiřují se práva kupujícího. Zejména se však opouští dosavadní koncepce prekluze práv z vad. Opožděné ohlášení vad (notifikace, reklamace) nevede k zániku práva kupujícího; soud k němu ex officio nebude přihlížet a práva z vad kupujícímu v takovém případě nepřizná pouze, vznes-li v tom směru prodávající námitku. Tuto změnu lze podle našeho hodnocení vítat.

Věc je vadná, nemá-li vlastnosti stanovené v § 2095 a 2096. Za vadu se považuje i plnění jiné věci. Za vadu se považují i vady v dokladech nutných pro užívání věci.

Za vady zboží se tedy považuje i dodání jiného zboží, i když toto jiné plnění může být použito k účelu smlouvy (jde o tzv. plnění aliud).

Jestliže z přepravního dokladu, dokladu o předání zboží nebo z prohlášení prodávajícího vyplývá, že dodává zboží v menším množství nebo jen část zboží, nevztahují se na chybějící zboží ustanovení o vadách zboží.

Prodávající odpovídá za vadu, kterou má zboží v okamžiku, kdy přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího, i když se vada projeví až po této době. Povinnosti prodávajícího vyplývající ze záruky za jakost zboží tím nejsou dotčeny. Prodávající odpovídá rovněž za jakoukoli vadu, jež vznikne po této době, jestliže je způsobena porušením jeho povinností. Zde je vhodné si uvědomit, že širší rozsah odpovědnosti bude mít prodávající při poskytnutí – sjednání záruky (viz dále text o záruce) než jen při realizaci zákonného textu podle občanského zákoníku.

Při předčasném plnění může prodávající odstranit vady do doby určené pro odevzdání věci. Výkonem svého práva nesmí však kupujícímu způsobit nepřiměřené

obtíže nebo výdaje. Právo kupujícího na náhradu škody tím není dotčeno. To platí obdobně i pro vady dokladů.⁸

Práva kupujícího z vadného plnění nejsou dotčena, způsobilo-li vadu použití věci, kterou kupující předal prodávajícímu. To neplatí, prokáže-li prodávající, že na nevhodnost předané věci kupujícího včas upozornil a kupující na jejím použití trval, nebo prokáže-li, že nevhodnost předané věci ani při vynaložení dostatečné péče nemohl zjistit. Způsobil-li vadu věci postup prodávajícího podle návrhů, vzorků nebo podkladů, které mu kupující opatřil, použije se tato úprava obdobně.

Kupující věc podle možnosti prohlédne co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na věc a přesvědčí se o jejích vlastnostech a množstvích.

Kupující pak nemá práva z vadného plnění, jedná-li se o vadu, kterou musel s vynaložením obvyklé pozornosti poznat již při uzavření smlouvy. To neplatí, ujistil-li ho prodávající výslovně, že věc je bez vad, anebo zastřel-li vadu listivě.

Jestliže smlouva stanoví odeslání zboží prodávajícím, může být prohlídka odložena až do doby, kdy zboží je dopraveno do místa určení. Pokud je zboží směřováno během přepravy do jiného místa určení (např. do jiné provozovny kupujícího, nebo při tzv. traťových dodávkách, kdy je uzavírána další smlouva kupujícím - v roli nového prodávajícího - s dalším subjektem tj. novým kupujícím) nebo kupujícím znovu odesláno (např. subdodávka zboží pro stavbu), aniž by měl kupující možnost přiměřenou povaze zboží si je prohlédnout, a v době uzavření smlouvy prodávající věděl nebo musel vědět o možnosti takové změny místa určení nebo takového opětného odeslání, prohlídka může být odložena až do doby, kdy zboží je dopraveno do nového místa určení.

Při dodávce vadného zboží a porušení smlouvy podstatným způsobem může kupující zvolit, zda využije svého práva

- a) **požadovat odstranění vad dodáním náhradního zboží** za zboží vadné, dodání chybějícího zboží a odstranění právních vad,
- b) **požadovat odstranění vad opravou zboží**, jestliže vady jsou opravitelné,
- c) **požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny** nebo
- d) **odstoupit od smlouvy**.

Kupující sdělí prodávajícímu, jaké právo si zvolil, při oznámení vady, nebo bez zbytečného odkladu po oznámení vady. Provedenou volbu nemůže kupující změnit bez souhlasu prodávajícího; to neplatí, žádal-li kupující opravu vady, která se ukáže jako neopravitelná. Neodstraní-li prodávající vady v přiměřené lhůtě či oznámí-li kupujícímu, že vady neodstraní, může kupující požadovat místo odstranění vady přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo může od smlouvy odstoupit.

Jestliže nezvolí kupující svoje právo včas, postupuje se jako u nepodstatného porušení smlouvy.

Při porušení smlouvy nepodstatným způsobem jsou možnosti volby kupujícího užší. Kupující může požadovat buď

---

⁸ Z judikatury:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.10.2015 sp.zn. 32 Cdo 694/2015: Vadou zboží (.....) je též nepředání dokladů stanovených kupní smlouvou.

- a) **dodání chybějícího zboží a odstranění ostatních vad zboží, nebo**
- b) **slevu z kupní ceny.**

Dokud kupující neuplatní právo na slevu z kupní ceny nebo neodstoupí od smlouvy, může prodávající dodat to, co chybí, nebo odstranit právní vadu. Jiné vady může prodávající odstranit podle své volby opravou věci nebo dodáním nové věci; volba nesmí kupujícímu způsobit nepřiměřené náklady.

Neodstraní-li prodávající vadu věci včas nebo vadu věci odmítne odstranit, může kupující požadovat slevu z kupní ceny, anebo může od smlouvy odstoupit. Provedenou volbu nemůže kupující změnit bez souhlasu prodávajícího.⁹

V praxi se často vyskytují případy, kdy kupující řádně oznámí vady a současně nezaplatí část kupní ceny. Tím se snaží vyvolat tlak na prodávajícího k odstranění vad. Jde o postup podle zákona, jestliže neprovedená platba odpovídá případné možné slevě z ceny.

Do doby odstranění vad není tedy kupující povinen platit část kupní ceny, jež by odpovídala jeho nároku na slevu, jestliže by vady nebyly odstraněny. Toto řešení považujeme za vhodné.

Kupující nemůže odstoupit od smlouvy, ani požadovat dodání nové věci, nemůže-li věc vrátit v tom stavu, v jakém ji obdržel. To neplatí

- a) došlo-li ke změně stavu v důsledku prohlídky za účelem zjištění vady věci
- b) použil-li kupující věc ještě před objevením vady,
- c) nezpůsobil-li kupující nemožnost vrácení věci v nezměněném stavu jednáním anebo opomenutím, nebo
- d) prodal-li kupující věc ještě před objevením vady, spotřeboval-li ji, anebo pozměnil-li věc při obvyklém použití; stalo-li se tak jen zčásti, vrátí kupující prodávajícímu, co ještě vrátit může, a dá prodávajícímu náhradu do výše, v níž měl z použití věci prospěch.¹⁰

Podle § 2111 obč.an.zák., **neoznámil-li kupující vadu věci včas, pozbývá právo z tohoto titulu odstoupit od smlouvy.**

Dále pak podle ustanovení § 2112 odst. 1, **neoznámil-li kupující vadu bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl při včasné prohlídce a dostatečné péči zjistit, soud mu právo z vadného plnění nepřizná.** Jedná-li se o skrytou vadu, platí totéž, nebyla-li vada oznámena bez zbytečného odkladu poté, co ji kupující mohl při dostatečné péči zjistit, nejpozději však do dvou let po odevzdání věci.

---

9 Z judikatury:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2008 sp.zn. 33 Odo 1300/2006: Každý prodávající odpovídá za vady věci (s výjimkou vad na něž kupujícího upozornil), kterou prodává. Vadou se přitom rozumí faktický nebo právní stav, který brání řádnému nebo smluvenému užívání věci. Odpovědnost se vztahuje jak na nové, tak na použité věci a není rozhodující, zda prodávající o takové vadě věděl.

10 Z judikatury:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.6.2015 sp.zn. 23 Cdo 1141/2015: Při existenci podstatných vad lze vrátit nikoli jen to zboží, jež zůstalo zcela nezměněno, ale i zboží, jež sice není v původním stavu, ale jehož změny jsou důsledkem přirozeného opotřebení či působení přírodních sil, nahodilých událostí nebo prostě stárnutí zboží, o něž bylo řádně pečováno.

K účinkům podle § 2112 odst. 1 **soud přihlédne jen k námitce prodávajícího, že vada nebyla včas oznámena**. Prodávající však nemá právo na námitku, je-li vada důsledkem skutečnosti, o které prodávající v době odevzdání věci věděl nebo musel vědět.

Při oznámení vad zboží můžeme jen doporučit kupujícímu, aby raději volil písemnou formu oznámení a vytvářel si vhodnou důkazní situaci pro možné další řízení.

Pro dané zboží však **může být sjednaná záruka za jakost**.

Pojetí smluvní záruky za vady je pro obecné občanské právo nové. Dřívější občanský zákoník č. 40/1964 Sb. vycházel z někdejšího pojetí služeb, které vzniklo za jiných společenských podmínek v 60. letech minulého století a bylo spojeno s institutem zákonné záruky. Občan.zák. se vrací k řešení (z něhož vycházel již obchodní zákoník) a odděluje od sebe práva, která kupujícímu vznikají z vad plnění ze zákona a která vznikají kupujícímu ze záruky za jakost. Dohodnou-li se strany na záruce za jakost, anebo zaručí-li se za jakost jednostranným prohlášením prodávající sám, může tím být garantována jakost věci z hlediska časového nebo co do vlastností. Záruka za jakost však nemůže sjednána tak, aby se snažila snížit zákonnou úpravu práv z vad věci. Záruku za jakost upravují ustanovení § 2113 a násl.

Zákonnou záruku má dnes jen spotřebitel.

Záruka za jakost

Zárukou za jakost se **prodávající zavazuje, že věc bude po určitou dobu způsobilá k použití pro obvyklý účel nebo že si zachová obvyklé vlastnosti**. Tyto účinky má i uvedení záruční doby nebo doby použitelnosti věci na obalu nebo v reklamě. Záruka může být poskytnuta i na jednotlivou součást věci.¹¹

Po našem soudu přitom není vyloučeno, aby prodávající poskytl záruku jen částečně (např. jen na prorezavění karosérie vozidla a v ostatním platila zákonná úprava odpovědnosti za vady. Je přípustné, aby byla na konkrétní části zboží poskytnuta odlišná záruka; např. je možná v určitém rozsahu záruka obecně na zboží (např. u vozidla obecně tři roky) a v jiném rozsahu záruka speciální (na karosérie šest let).

Převzetí závazku ze záruky může vyplynout ze smlouvy nebo z prohlášení prodávajícího, zejména ve formě záručního listu. Účinky převzetí tohoto závazku má i vyznačení délky záruční doby nebo doby trvanlivosti nebo použitelnosti dodaného zboží na jeho obalu.

Uručí-li smlouva a prohlášení o záruce různé záruční doby, platí doba z nich nejdelší. Ujednávají-li však strany jinou záruční dobu, než jaká je vyznačena na obalu jako doba použitelnosti, má přednost ujednání stran.

Záruční doba běží **od odevzdání věci kupujícímu**; byla-li věc podle smlouvy odeslána, běží **od dojití věci do místa určení**. Má-li koupenou věc uvést do provozu někdo jiný než prodávající, běží záruční doba až **ode dne uvedení věci do provozu**,

---

11 K záruce viz podrobněji RABAN, P. a kol. *Obchodní právo*, Brno : Václav Klemm, 1. vydání 2020, s.435 a násl.

pokud kupující objednal uvedení do provozu nejpozději do tří týdnů od převzetí věci a řádně a včas poskytl k provedení služby potřebnou součinnost.

Kupující nemá právo ze záruky, způsobila-li vadu po přechodu nebezpečí škody na věci na kupujícího vnější událost. To neplatí, způsobil-li vadu prodávající.

Povinnosti kupujícího a nebezpečí škody na věci

Další ustanovení občán.zák., tj. § 2118 až 2120 jsou společně nadepsány Povinnosti kupujícího; ustanovení § 2121 až 2125 jsou pak soustředěny pod nadpisem Nebezpečí škody na věci.

Připomínáme, že podle obecného pravidla casum sentit dominus stíhá nebezpečí náhodné škody na věci jejího vlastníka, a tudíž i na kupujícího přechází nebezpečí škody na předmětu koupě s nabytím vlastnického práva. Jedná-li se o mobiliární koupi, pak se toto obecné pravidlo uplatnit neuplatní. Z toho důvodu se stanoví speciálně k standardním úpravám, že při koupi movitých věcí přechází nebezpečí škody na věci jejím převzetím, případně nastane-li jiná skutečnost, která převzetí nahrazuje.

Úvodní ustanovení právní úpravy povinností kupujícího vymezuje, že **kupující zaplatí kupní cenu a věc převezme.**

Kupující nemusí kupní cenu zaplatit, dokud nemá možnost si věc prohlédnout. To neplatí, byl-li ujednáán takový způsob předání věci, který možnost prohlídky vylučuje. Při určení ceny podle hmotnosti se má za to, že rozhoduje čistá hmotnost předmětu koupě.

Je-li kupující v prodlení s převzetím věci nebo s placením kupní ceny, uchová prodávající věc, může-li s ní nakládat, pro kupujícího způsobem přiměřeným okolnostem. Převzal-li kupující věc, kterou zamýšlí odmítnout, uchová ji způsobem přiměřeným okolnostem.

Kdo uchovává věc pro druhou stranu, může ji zadržet, dokud mu druhá strana neuhradí účelně vynaložené náklady spojené s uchováním věci.

Nebezpečí škody přechází na kupujícího převzetím věci. Týž následek má, nepřevzme-li kupující věc, ač mu s ní prodávající umožnil nakládat.

Jde-li o situace, kdy má kupující převzít věc od třetí osoby, přechází na něho nebezpečí škody okamžikem, kdy mohl s věcí nakládat, ne však dříve než v době určené jako čas plnění.

Přechod nebezpečí škody na věci, má-li prodávající předat zboží dopravci, řeší ustanovení § 2123 občán. zák.. Předá-li prodávající dopravci věc pro přepravu ke kupujícímu v místě určeném kupní smlouvou, přechází na kupujícího nebezpečí škody předáním věci dopravci v tomto místě, a nebylo-li místo smlouveno, předáním prvním dopravci pro přepravu do místa určení.

Je-li při uzavření smlouvy věc již přepravována, přechází nebezpečí škody na věci na kupujícího předáním věci prvním dopravci. Proávající však nese škodu, k níž došlo před uzavřením smlouvy, a prodávající o ní věděl, anebo o ní vzhledem k okolnostem vědět měl.

Jde-li o věci podle druhu, pak podle ustanovení § 2124, nebezpečí škody na věci určené podle druhu nepřejde na kupujícího, který věc nepřevzal, dříve než věc bude pro účel smlouvy dostatečně oddělena a odlišena od jiných věcí téhož druhu.

Škoda na věci, vzniklá po přechodu nebezpečí škody na věci na kupujícího, nemá vliv na jeho povinnost zaplatit kupní cenu, ledaže prodávající škodu způsobil porušením své povinnosti. To však neplatí, uplatnil-li kupující právo žádat dodání náhradní věci, nebo odstoupil-li od smlouvy.

Svépomocný prodej

Svépomocný prodej je regulován § 2126 a § 2127. Je-li některá ze smluvních stran povinna věc převzít (nemusí se jednat jen o kupujícího, nýbrž i o prodávajícího, kterému vzniká povinnost převzít od kupujícího věc s vadou, věci dodané v prebytečném množství apod.) od druhé smluvní strany a neučiní-li to, pak nelze tuto druhou stranu nutit, aby nepřevzatou věc u sebe uchovávala po neúměrně dlouhou dobu. Proto se zakládá právo věc svépomocně, a tudíž i vlastním jménem, prodat.

Protože se však při svépomocném prodeji jedná o prodej cizí věci, děje se takový prodej na účet toho, kdo se ocitl s převzetím věci v prodlení. Z toho důvodu musí být výtěžek z prodeje vydán prodlévající straně; to však nebrání, aby ten, kdo věc prodal, započítal k tíži tohoto výtěžku účelně vynaložené náklady, které mu vznikly úschovou věci a následně i jejím prodejem.

Prodlením strany s převzetím věci vzniká druhé straně právo věc po předchozím upozornění na účet prodlévajícího vhodným způsobem prodat poté, co prodlévajícímu poskytla dodatečnou přiměřenou lhůtu k převzetí. To platí i tehdy, prodlévá-li strana s placením, kterým je předání věci podmíněno. Hrozí-li věci rychlá zkáza a není-li na upozornění čas, není upozornění nutné.

Vedlejší ujednání při kupní smlouvě

Poslední část tohoto pojednání je věnována vedlejším ujednáním při kupní smlouvě, upraveným v ustanoveních § 2132 až 2157 občán.zák..

Vedlejší ujednání při kupní smlouvě mají velký praktický význam, a z toho důvodu věnují standardní zákoníky pozornost jejich úpravě. Předchozí české právo upravovalo demonstrativně výhradu vlastnictví (§ 601 občanského zákoníku, § 444 a 445 obchodního zákoníku), předkupní právo a právo zpětné koupě (§ 602 a násl. občanského zákoníku) a koupí na zkoušku a cenovou doložku (§ 471 a násl. obchodního zákoníku). Dnešní občán.zák. z této úpravy vychází, přejímá ji v podstatném rozsahu, ale rozšiřuje výslovně upravené doložky ještě o výhradu zpětného prodeje a výhradu lepšího kupce, přičemž ponechává i nadále výčet vedlejších ujednání jako demonstrativní.

K významnějším posunům dochází v úpravě ujednání o výhradě vlastnického práva a o právu předkupním.

Ustanovení o výhradě práva vlastnického dávají přednost konstrukci rozšířené výhrady vlastnického práva, jakou dříve zvolil obchodní zákoník v § 445, čímž se

stranám umožňuje vázat nabytí vlastnického práva kupujícím i na splnění jiné odkladací podmínky, než je jen zaplacení kupní ceny. Zároveň stanoví, že prodlení kupujícího se splátkou nepřesahujícího desetinu kupní ceny neopravňuje prodávajícího smluvní vztah zrušit, zaplatí-li kupující dlužnou splátku nejpozději s následující splátkou (snaží se zabránit i šikanoznímu zneužívání práva). Konkretizuje se tak obecné pravidlo o podstatném a nepodstatném porušení smlouvy a brání tak riziku zbytečných sporů. Vzhledem k dispozitivní povaze regulace se však nebrání opačnému ujednání stran, a to bude-li mít poctivý opodstatněný obsah.

Co se týká **výhrady vlastnického práva**, vyhradí-li si prodávající k věci vlastnické právo, má se za to, že se kupující stane vlastníkem teprve úplným zaplacením kupní ceny. Nebezpečí škody na věci však na kupujícího přechází již jejím převzetím.

Výhrada vlastnického práva působí vůči věřitelům kupujícího jen tehdy, bylo-li ujednání pořízeno ve formě veřejné listiny, popřípadě bylo-li pořízeno v písemné formě a podpisy stran úředně ověřeny, leč tehdy až ode dne úředního ověření podpisů. Je-li však výhrada vlastnického práva ujednána ohledně věci zapsané do veřejného seznamu, působí vůči třetím osobám, jen byla-li do tohoto seznamu zapsána.¹²

Další upravenou výhradou je **výhrada zpětné koupě**. Z ujednání o výhradě zpětné koupě vzniká kupujícímu povinnost převést na požádání věc prodávajícímu za úplatu zpět. Kupující vrátí prodávajícímu věc v nezhoršeném stavu a prodávající vrátí kupujícímu kupní cenu; tím jsou vyrovnány i užitky z peněz a plody z věci snad vytěžené.

Výhrada zpětné koupě zavazuje dědice a právo na zpětnou koupi lze zcizit, jen je-li to výslovně ujednáno.

Nebyla-li ujednána lhůta, ve které má prodávající právo žádat vrácení věci, platí vzhledem k movité věci za ujednanou tříletá lhůta (k nemovité věci desetiletá lhůta).

Ustanovení § 2136 pak řeší **vynaložení nákladu na věc kupujícím**. Vynaložil-li kupující na věc náklad k jejímu zlepšení, anebo mimořádný náklad pro její zachování, náleží mu stejná náhrada jako poctivému držiteli; pokud se ale vrácení věci zmaří nebo zhorší její hodnota z důvodů, za které kupující odpovídá, nahradí prodávajícímu škodu.

Byla-li výhrada zpětné koupě ujednána k věci zapsané do veřejného seznamu jako právo věcné, lze věc zatížit jen se souhlasem toho, pro koho je právo zpětné koupě ve veřejném seznamu zapsáno.

Upravena je též i **výhrada zpětného prodeje, neboť** podle § 2139 obč.an.zák. se ustanovení o zpětné koupi se obdobně použijí i na ujednání, kterým si kupující vymíní, že věc prodá prodávajícímu zpět.

Následující úprava obsažená v § 2140 až 2149 obč.an.zák. je věnována **předkupnímu právu**.

---

12 Z judikatury související problematiky:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.1.2017 sp. zn. 21 Cdo 3263/2016: Závazkový právní vztah (.....) působí zásadně jen mezi účastníky (.....) smlouvy. Zástavní právo zřízené (.....) k věci, kterou stát nabyt na základě tzv. odúmrťi, nezaniká přechodem zástavy na stát.

Ujedná-li si předkupník k věci předkupní právo, vzniká dlužníku povinnost nabídnout věc předkupníkovi ke koupi, pokud by ji chtěl prodat třetí osobě (koupěchtivému).¹³

Předkupní právo lze zvláštním ujednáním rozšířit i na jiné způsoby zcizení. Předkupní právo lze také ujednat i mimo souvislost s kupní smlouvou.¹⁴

Ustanovení § 2150 obč. zák. upravuje **koupi na zkoušku**, při níž platí, že kdo koupí věc na zkoušku, kupuje s podmínkou, že věc ve zkušební lhůtě schválí.

Přitom neujednávají-li strany zkušební lhůtu, činí **u movitých věcí tři dny (u nemovitých věcí jeden rok od uzavření smlouvy)**. Plyne-li však z jednání o uzavření smlouvy, že věc má být prohlédnuta nebo vyzkoušena po odevzdání, běží zkušební doba ode dne odevzdání.

Nepřevzal-li kupující zboží, má podmínka povahu **podmínky odkladací**, a tato podmínka se považuje za zmařenou, jestliže kupující nesdělí prodávajícímu ve zkušební době, že zboží schvaluje.

Převzal-li kupující zboží, má podmínka povahu **podmínky rozvazovací** a platí, že kupující zboží schválil, jestliže je písemně neodmítne ve zkušební době.

Kupující nemá právo zboží odmítnout, jestliže nemůže zboží vrátit ve stavu, v jakém je převzal. Ke změnám vyvolaným vyzkoušením věci se nepřihlíží.

Kromě koupě na zkoušku lze sjednat i koupi po zkoušce, koupi podle zkoušky, koupi s výhradou výměny, opční právo apod. Lze zde plně využít smluvní volnosti.

Je však možno sjednat i **výhradu lepšího kupce**, která je upravena v ustanovení § 2152 a 2153. Uzavřením kupní smlouvy s výhradou lepšího kupce nabývá prodávající právo dát přednost lepšímu kupci, přihlásí-li se v určené lhůtě. Tato lhůta činí u movitých věcí tři dny (u nemovitých věcí jeden rok od uzavření smlouvy).

Zda je nový kupec lepší, rozhoduje prodávající; může dát zejména přednost novému kupci, třebaže první nabízí vyšší cenu. Obdobně jako u koupě na zkoušku se posoudí, ve kterých případech má výhrada lepšího kupce povahu podmínky odkladací a v kterých povahu podmínky rozvazovací.

Občanský zákoník v ustanoveních § 2154 až 2156 věnovaným **cenové doložce** recipuje (s drobnými změnami) právní úpravu obchodního zákoníku.

---

13 Z judikatury:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.1.2006 sp.zn. 33 Odo 663/2004: Pokud dojde poté, co byla učiněna povinným nabídka předkupního práva oprávněnému, ke změně podmínek, za nichž je věc povinným nabízena oprávněnému ke koupi, je třeba, aby tato změna podmínek byla oznámena právním úkonem povinného výslovně adresovaným oprávněnému.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2016 sp.zn. 22 Cdo 4449/2015: Nabídka na realizaci zákonného předkupního práva, učiněná spoluvlastníkovi, váže dědice povinného spoluvlastníka. Účinky nabídky nezanikají jeho smrtí.

14 Z judikatury:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2018 sp.zn. 21 Cdo 3066/2017: Právní jednání směřující k uzavření smlouvy je nabídkou, pokud obsahuje podstatné náležitosti smlouvy tak, aby smlouva mohla být uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím, a pokud z něho plyne vůle navrhovatele být smlouvou vázán, bude-li nabídka přijata. Smlouva je poté uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti.

V tuzemsku lze využít i dalších smluvních ujednání, typických jinak pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodě, budou-li v souladu se zásadou poctivého obchodního styku. Může se např. i sjednat přepočtení měn, je-li cena ve smlouvě uvedena v Kč a dohodnuto např., že se má platit v EUR či jiné měně.

Cenová doložka, která může být sjednána různým způsobem (jak jsme již upozornili v textu o sjednávání ceny obecně), **má zabránit nepříznivým důsledkům zvyšování cen subdodávek při jinak pevné ceně finálního zboží.** Jestliže strany dohodnou při určení ceny, že její výše má být dodatečně upravena s přihlédnutím k výrobním nákladům, a neurčí-li, které složky výrobních nákladů jsou rozhodné, mění se kupní cena v poměru k cenovým změnám hlavních surovin potřebných k výrobě prodávaného zboží (obecná cenová doložka). Po našem soudu je vhodné předem dohodnout o jaké hlavní vstupy (suroviny, subdodávky) se bude jednat. Předěje se tak možným sporům.

Neurčí-li strany ve smlouvě, která doba je rozhodující pro posuzování cenových změn, přihlíží se k cenám v době uzavření smlouvy a v době, kdy měl prodávající zboží dodat. Má-li se dodání zboží uskutečnit během určité lhůty, je rozhodná doba skutečného včasného plnění, jinak konec této lhůty.

Je-li prodávající v prodlení s dodáním zboží, a v době skutečného dodání jsou ceny u rozhodných složek výrobních nákladů nižší než ceny v době uvedené výše, přihlíží se k těmto nižším cenám.

Práva a povinnosti stran z doložky zanikají, jestliže oprávněná strana svá práva neuplatní u druhé strany bez zbytečného odkladu po dodání zboží. Uplynutím lhůty „bez zbytečného odkladu“ práva zanikají, jde tedy o lhůtu prekluzivní.

Ujednat je možno i jiné výhrady a podmínky. Zejména bude sjednána i tzv. měnová doložka. Po našem soudu **lze totiž také mezi tuzemskými subjekty měnovou doložku dohodnout.** Zejména strojírenské a elektrotechnické zboží totiž postupně připomíná stavebnice při použití komponentů vyráběných v řadě zemí světa a ceny tuzemských dodávek mohou být závislé i na kursu cizích měn.

Stanoví-li smlouva, že cena nebo jiný peněžitý závazek se rozumí při určitém kursu měny, v níž má být závazek plněn (zajišťovaná měna), ve vztahu k určité jiné měně (zajišťující měna), a dojde-li po uzavření smlouvy ke změně kursovního poměru obou měn, je dlužník povinen zaplatit částku sníženou nebo zvýšenou tak, aby částka v zajišťující měně zůstala nezměněná.

V ustanovení § 2157 obč.zák. je přitom určeno, že ujednají-li strany **jiné výhrady nebo podmínky** připouštějící změnu nebo zánik práv a povinností z kupní smlouvy, zaniká výhrada nebo podmínka **nejpozději do jednoho roku** od účinnosti kupní smlouvy, pokud ji neuplatnil v této lhůtě ten, kdo je z výhrady nebo podmínky oprávněn.

Závěrem

Právní úprava koupě je **ze všech upravených smluvních typů obsahově nejbohatší, zásadně je však dispozitivní.** Při své relativní bohatosti obsahu nemůže text zákona pamatovat na všechny otázky, které by bylo vhodné sjednat, nemůže přitom ani zohlednit všechna specifika různých předmětů plnění (např. stavebního

materiálu, odlitků atd.). Proto je třeba i u této smlouvy věnovat řádnou pozornost jejímu sjednání. Lze přitom vhodně využít (kromě běžných koupí) i právní službu.

S ohledem na konkrétního obchodního partnera je vhodné volit také **právní či obchodní zajišťovací nebo utvrzovací prostředky** (např. smluvní pokuty, sjednávání zástavního práva, ručení, výhradu vlastnického práva, sjednávání zálohy, sjednávání dílčího plnění, dílčího placení a způsobů fakturace). Písemná forma smlouvy není sice obecně předepsaná. Pokud nejde o bagatelní případy, lze ji jen doporučit.

Pro případ event. sporu a jeho rychlého řešení lze doporučit i sjednání rozhodčí doložky pověřující k rozhodnutí sporu přísl. konkrétní rozhodčí soud.

Literatura:

- JANKŮ, M. a kol. (2014) *Nové občanské právo v kostce*, Praha: C. H. Beck, 1. vydání, 2014.
- KINDL, M. – ROZEHNAL, A. a kol. (2019) *Občanský zákoník, Praktický komentář*, sv.II., Plzeň : Aleš Čeněk, 1. vydání, 2019.
- MAREK, K. (2008) *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*, 4. aktualizované a rozšířené vydání, Brno : Masarykova univerzita, 2008.
- KRÁLOVÁ K. – MAREK, K. (2021) K uzavírání smluv při použití obchodních podmínek, vykládacích pravidel a obchodních zvyklostí In *Soukromé právo*, Wolters Kluwer Praha, č. 12 /2021.
- LIŠKA, P. a kol. (2020) *Meritum Obchodní závazky*. Praha : Wolters Kluwer, 1. vydání, 2021
- RABAN, P. a kol. (2020) *Obchodní právo*, Brno : Václav Klemm, 1. vydání 2020.
- ŠTENGLOVÁ, I. – TOMSA, M. – PLÍVA, S. (2010) *Obchodní zákoník, komentář*, Praha : C. H. Beck, 12. vydání, 2010.
- ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – FIALA, J. (2014) *Občanský zákoník, Komentář*, sv.V., Praha : Wolters Kluwer, 1. Vydání, 2014.

Souvisící právní předpisy

- Dřívější občan.zák., zák. č. 40/1964 Sb.
- Dřívější obchod.zák., zák. 513/1991 Sb.

Judikatura

- Rozsudek NS z 25.1.2006 sp.zn.33 Odo 663/2004
- Rozsudek NS z 11.4.2007 sp.zn. 21 Cdo 694/2006
- Rozsudek NS z 28.11.2008 sp.zn. 33 Odo 1300/2006
- Rozsudek NS z 30.7.2015 sp.zn. 30 Cdo 530/2014
- Usnesení NS z 19.6.2015 sp.zn. 23 Cdo 1141/2015
- Rozsudek NS z 12.10.2015 sp.zn. 32 Cdo 694/2015
- Rozsudek NS z 25.1.2017 sp.zn. 21 Cdo 3263/2016
- Rozsudek NS z 28.3.2018 sp.zn. 21 Cdo 2066/2017

Summary: Still to the Purchase Agreement

The legal regulation of purchase is the richest in content of all the regulated types of contract, but it is fundamentally dispositive. With its relative richness of content, the text of the law cannot take into account all the issues that should be negotiated,

nor can it take into account all the specifics of the various objects of performance (e.g. building materials, castings, etc.). Therefore, due attention must be paid to the negotiation of this contract. In doing so, it may be appropriate to make use of a legal service (in addition to conventional purchases).

With regard to the specific business partner, it is also advisable to choose legal or commercial means of security or consolidation (e.g. contractual penalties, negotiation of liens, guarantees, retention of title, negotiation of advance payment, negotiation of partial performance, partial payment and invoicing methods). Although the written form of the contract is not generally prescribed. Unless the cases are trivial, it can only be recommended.

In the event of a dispute and its quick resolution, it may also be recommended to conclude an arbitration clause authorising a specific arbitration court to decide the dispute.

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

Univerzita obrany Brno,

Fakulta vojenského leadershipu, katedra aplikovaných sociálních a humanitních věd

Kounicova 65

662 10 Brno

Česká republika

e-mail: k.marek@centrum.cz

Mgr. Ing. Leopold Skoruša, Ph.D.

Univerzita obrany Brno,

Fakulta vojenského leadershipu, katedra aplikovaných sociálních a humanitních věd

Kounicova 65

662 10 Brno

Česká republika

e-mail: leopold.skorusa@unob.cz

Obsah článku podlieha licenci Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Karel Marek - Leopold Skoruša).

Alternative Dispute Resolution: Historical and Contemporary Perspectives on Enhancing the Role of Traditional Rulers in Nigeria

Adeola Olufunke Kehinde*

Modupe Nancy Wiwoloku**

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2024.11.4.200-214>

Abstract:

KEHINDE, Adeola Olufunke – WIWOLOKU, Modupe Nancy: *Alternative Dispute Resolution: Historical and Contemporary Perspectives on Enhancing the Role of Traditional Rulers in Nigeria*. Conflict is undoubtedly an inevitable component of human interactions in any given society. Conflict arises from the differences and incompatibility of aims and values among individuals in a community. Throughout history, whether in ancient times or in the present day, when conflicts arise, people have always sought ways to resolve them, either through mediation or by turning to established legal systems. The implementation of Alternative Dispute Resolution (ADR) in response to the limitations of Litigation has undoubtedly revolutionized the Nigerian legal and conflict resolution system. ADR has seen substantial evolution, from its adoption by different Courts of the state of the federation to the establishment of multi-door courts. Moreover, Alternative Dispute Resolution (ADR) could be the crucial element and the solution to incorporating traditional rulers into the legal system. These rulers, who were significant figures in the pre-colonial age, have become obsolete due to the rise of litigation. This study will employ a chronological examination of the position and function of traditional rulers in the process of settling disputes during the pre-colonial era, and their subsequent role as influential but unofficial institutions in modern times, not recognized by the constitution. The analysis will also investigate Alternative Dispute Resolution (ADR), tracing its evolution over time and exploring its potential as a bridge between the informal traditional system and the official legal system. Additionally, it will address the importance of empowering traditional rulers and recommends that the Nigeria government should ensure that traditional institutions are empowered and integrated into the 1999 Constitution of the Federal Republic of Nigeria with defined roles.

Key Words:

Conflict resolution, Alternative Dispute Resolution, Traditional Rulers, litigation, conflict resolution

---

* Adeola Olufunke Kehinde, PhD. , Lecturer, Faculty of Law, Federal University Oye Ekiti, Ekiti State, Nigeria, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1554-6247>
princessadeola2000@gmail.com

** Modupe Nancy Wiwoloku, PhD., Lecturer, Faculty of Law, Federal University Oye Ekiti, Ekiti State, Nigeria
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0000-8510-7007>

Introduction

Prior to 1914, the territory now known as Nigeria consisted of a wide range of diverse and distinct ethnic groups, each with their own unique systems of government and legal frameworks.¹ Some of these groups were led by a single traditional ruler, while others were governed by a group of rulers. These rulers effectively managed relationships and upheld the stability of their respective societies. They were responsible for maintaining peace and preserving the rich cultural heritage of the Indigenous people.² The role of traditional rulers has undergone continuous evolution since the beginning of colonialism. From individuals actively involved in promoting peace, protecting spiritual beliefs, and leading economic initiatives, to those who operate under indirect control as puppeteers, to advisory committees that existed during the first and second republics and continue to exist now, but with reduced status and lacking constitutional recognition. The introduction of the contemporary Nigerian legal system, a long-standing legacy of the colonial masters, has clearly transformed the stature of traditional rulers into passive roles in government and, to some extent, in adjudication.³ The inclusion of proficient judges and lawyers, specifically, appeared to indicate the cessation of involvement of traditional rulers in peacebuilding endeavors.

Litigation has supplanted the old methods of mediation and arbitration employed by traditional rulers in the market square and the King's palace and has become the predominant approach to resolving disputes. Nevertheless, the excessive cost, punitive character, lengthy process, and complexities of litigation, particularly in modern times, have raised doubts about the effectiveness of litigation as the main means of delivering justice within the legal system.⁴ Therefore, alternative dispute resolution emerged as a prominent alternative to the traditional litigation procedure.⁵ The creation of a legal framework that led to the formation of the Lagos multi-door courthouse is undoubtedly a significant step forward. Alternative dispute resolution not only addresses the shortcomings of litigation but also promotes the involvement of traditional rulers in the current legal system, as the Nigerian legal system appears to be returning to its restorative origins.

The Supreme court acknowledged the role of ADR in resolving disputes among citizens in Nigeria prior to litigation. In the case of **Okpururu v Okpururu**,⁶ Oguntade JSC affirmed that prior to the colonial era and the establishment of formal courts,

---

1 OKONKWO, O. (2023, September 29). *The Making of Modern Nigeria*. The Republic. <https://republic.com.ng/october-november-2023/the-making-of-nigeria/>

2 ibid

3 OLANIRAN, Olusola, & ARIGU, Aisha. Traditional Rulers And Conflict Resolution: An Evaluation Of Pre And Post Colonial Nigeria. In *Research on Humanities and Social Sciences*, 3(21), 120–127.

4 KEHINDE, A. Alternate Dispute Resolution: a Panacea to the Nigerian Judicial System. In *Krytyka Prawa*, 14(1). <https://doi.org/10.7206/kp.2080-1084.508>

5 *Alternative Dispute Resolution - an overview | ScienceDirect Topics*. (n.d.). [Www.sciencedirect.com. https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/alternative-dispute-resolution](https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/alternative-dispute-resolution)

6 *Okpururu v Okpururu* (1995) 4 NWLR (Pt. 391) 361

Nigerians indeed possessed a straightforward and cost-effective method of resolving conflicts among themselves. The court acknowledged that historically, conflicts were typically settled via communal methods, such as the involvement of Elders councils, Family meetings, and communal assemblies. These conventional processes depended on the sagacity, expertise, and erudition of community elders to settle conflicts and uphold social cohesion. Furthermore, it was seen that these conventional approaches were successful in resolving conflicts and fostering social togetherness. Therefore, they should be acknowledged and honored as integral components of Nigeria's diverse cultural legacy.

This paper seeks to discuss why and how traditional rulers can be integrated once more as active players in the legal system and how they can be instrumental to the promotion of ADR to meet the needs of the present legal system.

Research Methodology

This research utilized the Doctrinal method of legal research. The doctrinal method is a research approach that utilizes both primary sources, like statutes, and secondary sources, such as online resources, journals, and books.

Traditional Rulers and Conflict resolution in Pre-colonial Nigeria

Before the incursion of the British into what is known as Nigeria today, there existed diverse types of people with their unique system of government and legal system that can be divided into Monarchical, Centralized and Chiefly, and Republican, Decentralized or non-chiefly.⁷

The Administration of justice in traditional societies was based largely on unwritten customary rules interpreted by the institutions and individuals that exercised judicial powers.⁸ Traditional rulers existed at the helm of affairs, welding Executive, Legislative and Judicial powers consecutively.

Traditional Rulers refers to the set of rulers of the various Nigerian peoples and communities before these people were brought together by the British colonial rulers in the establishment of Nigeria.⁹ These are leaders who were recognized and chosen based on age-long beliefs by their people before British colonialization. Their positions were and are sanctioned by the traditions, history and culture of their respective people who hold them in high esteem and reverence¹⁰.

---

7 ABUBAKAR, G. (n.d.). *Learn Nigerian Law*. Learn Nigerian Law. <https://www.learnnigerianlaw.com/learn/legal-system/history>

8 OLUWABIYI, A. A. An Overview Of Similarities Between Customary Arbitration And Native Courts As Platforms Of Administration Of Justice In Pre- Colonial Nigeria. In *Journal of Asian and African Social Science and Humanities (ISSN 2413-2748)*, 1(1), 129–145.

9 OLOWOLAFE, O., OLONADE, O., & ADETUNDE, C. A Contextual Analysis of Three Major Tribes' Traditional Conflict Resolution Mechanisms in Pre-Literate Nigerian Society. In *Applied Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(3). <https://doi.org/10.47721/arjhss20200303018>

10 ibid

Despite the many differences between the system of government of the pre-colonial societies, a common characteristic was the “absence of clear demarcation between Judicial, Executive and legislative functions”.¹¹ Hence, traditional rulers made laws, implemented these policies and were also at the helm of affairs in adjudication of disputes.

The centralized, chiefly and monarchical states were headed by an all-powerful monarch, that is, the Emir in the North, the Oba among the Yoruba and the Edos in the South.¹² In the North, dispute resolution was hierarchical.¹³ The Emir’s court was the highest court of appeal where disputes were resolved according to the dictates of the Quran.¹⁴ The Emir’s court also served as court of first instance for issues on which the Quran is silent. Privy to the Emir’s court were the Alkali Courts headed by Alkali judges who are trained in the practice of adjudication of Sharia and Islamic Law.¹⁵ They see to dispute resolution in districts and refer cases that are beyond their jurisdiction to the Emir’s court.¹⁶ Disputes among prominent merchants and traders were also usually settled by the Emir to ensure privacy and confidentiality as public figures were involved.¹⁷

Interestingly, the North was originally dominated by the Hausas and not the Fulanis. Prior to the advent of Islamic- Fulani domination, the Hausas had a communal hierarchical system for dispute resolution. Wherever they are congregated, they usually appoint a Sarkin Hausawa (Ruler of the Hausa people.) His main responsibility is to settle disputes amongst Hausas and between Hausas and their host communities. The Sarkin Hausawa also delegates responsibility to his appointees, who address issues according to wards or districts. Such a delegate is called the Mai ungwa (Owner of the ward). Where the Mai ungwa finds it difficult to resolve a particular dispute, he refers it to the Sarkin Hausawa who will now call his Ubangari (Committee of Elders).¹⁸

-
- 11 OLUWABIYI, A. A. An Overview of Similarities between Customary Arbitration and Native Courts as Platforms of Administration of Justice in Pre-Colonial Nigeria. In *Journal of Asian and African Social Science and Humanities (ISSN 2413-2748)*, 1(1), 129–145.
  - 12 FALOLA, T. Indirect Rule and the Native Administration. *Cambridge University Press EBooks*, 215–234. <https://doi.org/10.1017/9781009337205.012>
  - 13 RASUL, M., & ROBINS, S. R. *Assessment Of Dispute Resolution Structures And Hlp Issues In Borno And Adamawa States, North-East Nigeria*. Prinsengate 2, 0152 Oslo, Norway.
  - 14 AKANDE, R. Secularizing Islam: The Colonial Encounter and the Making of a British Islamic Criminal Law in Northern Nigeria, 1903–58. In *Law and History Review*, 1–35. <https://doi.org/10.1017/s0738248019000166>
  - 15 *ibid*
  - 16 UBAH, C. N. Islamic Legal System and the Westernization Process in the Nigerian Emirates. In *The Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law*, 14(20), 69–93. <https://doi.org/10.1080/07329113.1982.10756268>
  - 17 FALOLA, T. Indirect Rule and the Native Administration. *Cambridge University Press EBooks*, 215–234. <https://doi.org/10.1017/9781009337205.012>
  - 18 ABE, O., & OUMA, S. A Re-Assessment of the Impact and Potency of Traditional Dispute Resolution Mechanisms in Post-Conflict Africa. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3030666>

Among the Yorubas, conflict resolution was similarly hierarchical in nature and the traditional rulers were at the top of the pyramid. The nature, circumstances and gravity of the conflict determine who settles the conflict. While conflicts on kingship were settled by King makers, it will be inappropriate for a land boundary dispute to be settled by the kingmakers. Disputes were submitted to family heads, chiefs, elders of the community for settlement and the parties will mutually agree to be bound by such decision.¹⁹ This was in practice reconciliation, mediation and most importantly arbitration.

War was usually seen as the last resort as methods such as ultimatums among others were used to settle conflicts. The method of arbitration applicable among the Yorubas and the Igbos was closely similar as both were largely gerontocratic. The adjudicatory roles of the elders are expressed in the Yoruba proverb: “*agba kii wa loja kori omo tuntun wo*” which translates to mean where there are elders, issues are not escalated.^{20,21} Hence, disputes were controlled and settled by the elders that is, the balees (head of the family), the balees (heads of the village), the Oloyes (chiefs) and the King.

There also existed a plethora of associations which managed disputes amongst its members. Professional disputes were settled by the head of the professional body. For instance, it is considered an abomination for a hunter to fornicate with a fellow hunter’s spouse; ‘*ewo ni, ode o gbodo gbayawo ode.*’ When issues like this arise, they are resolved by the Oluode (head of hunters).

The Oba’s court was the highest court of appeal, the last resort, or the supreme court where the King mostly arbitrates and in fewer cases mediate as expressed in the Yoruba proverb: “*ase loba n pa, oba kii daba.*”²²

For stubborn disputants, methods such as ostracization and oath taking were employed. The spiritual arm served as the arbitral award enforcement mechanism. They were the Ogboni. It is also noteworthy that difficult criminal cases that involved important dignitaries were not tried openly, they were usually passed unto the Ogboni cult, and their decision was final and non-appealable.²³

In the republican Igbo states, which shares close similarities with the states in the middle belt, there was no single person or body which was recognized as the traditional ruler, which is why it has been described by many literatures as “Acephalous.” The Council of elders managed conflicts in the society. Each clan or village was governed by the council of elders, often constituted by the adult male of

---

19 OLUWABIYI, A. A. An Overview of Similarities Between Customary Arbitration and Native Courts as Platforms of Administration of Justice in Pre- Colonial Nigeria. In *Journal of Asian and African Social Science and Humanities (ISSN 2413-2748)*, 1(1), 129–145

20 ibid

21 AGO, L. #nigeria • 5 Y. (2018, January 28). 50 YORUBA PROVERBS AND IDIOMS. Steemit. <https://steemit.com/nigeria/@leopantro/50-yoruba-proverbs-and-idioms>

22 ibid

23 ONADEKO, Tunde. Yoruba Traditional Adjudicatory Systems. In *African Study Monographs*, 29(1), 15–28. <https://doi.org/10.14989/66225>

the community concerned, who jointly exercised executive, legislative and judicial control in the society.²⁴

The Igbo society was democratized and placed emphasis on age, wealth, and status. There was the age grade (Otu-ogbo) who could mediate between warring members²⁵. The Okparas were the family heads, and they made up the adjudicatory body for their clan²⁶. Minor disputes among the women were settled by the umuadas (females of the clan). There also existed different professional bodies such as the hunter association (Otu-ndi nta) and many others²⁷. The Council of elders were at the top of the pyramid of conflict resolution in their community. Decisions were reached by a consensus, and they were usually restorative than punitive in nature exploring mediation, negotiation, and arbitration in reconciling conflicting parties.

There were various levels of offences in Igbo land ranging from Mmehé (negligence) to Alu (Crime) to Nso Ani (Abomination).²⁸ Hence, punitive punishments were reserved for grievous crimes, like exile and corporal punishment.

The pre-colonial judicial system in the many settlements, towns and chiefdoms existing as Nigeria today applied to the indigenes and non-indigenes. When the British arrived, they were also subject to these laws. It did not help in that the trading British did not understand most of these rules and deemed them inappropriate.²⁹

Dispute Resolution in Colonial and post-colonial Nigeria

The advent of colonial rule saw the transposition of western-styled dispute resolution mechanisms where court assisted instrumentality became the only option for the parties.³⁰ At the eve of colonialism, white traders interacted more with the natives and conflicts between such parties could not be settled by the native courts because they were deemed inappropriate by the white man for many reasons.

First, the law was not only ascertainable from oral pronouncements, so it also denied foreigners a fore-knowledge of what laws to expect.³¹ Also, the European adjudicatory system which prioritizes a win-lose adjudicatory outcome was ideologically different from the African legal ideology which prioritizes a win-win situation for both parties.

---

24 ibid

25 EZENWA, Chinedu Paul. *The Value of Human Dignity. A Socio-cultural Approach to Value Crisis among Igbo People of Nigeria*. Logos Verlag Berlin GmbH.

26 ORIJI, J. N. Sacred Authority in Igbo Society / L' Autorité sacrée dans la société Igbo. In *Archives de Sciences Sociales Des Religions*, 68(1), 113–123. <https://doi.org/10.3406/assr.1989.1400>

27 ibid

28 Omoniyi Adewoye. *The Judicial System in Southern Nigeria 1854-1954*. Longman Publishing Group.

29 ibid

30 ABE, O., & OUMA, S. A Re-Assessment of the Impact and Potency of Traditional Dispute Resolution Mechanisms in Post-Conflict Africa. In *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3030666>

31 OLUWABIYI, A. A. An Overview Of Similarities Between Customary Arbitration And Native Courts As Platforms Of Administration Of Justice In Pre- Colonial Nigeria. In *Journal of Asian and African Social Science and Humanities (ISSN 2413-2748)*, 1(1), 129–145

Besides, the traditional dispute resolution method of customary arbitration and mediation was deemed inappropriate to resolve commercial disputes due to their precariousness and complexity.

The dissatisfaction of the native adjudicatory system by the British led to the introduction of consul courts by the British government who appointed consuls to manage disputes between indigenes and foreign traders. Consequently, colonial administrators separated the jurisdiction of the courts based on race, with the result that while Europeans litigated in the formal courts, Africans used the local courts.³²

Gradually, the incidence of colonialism eroded the pre-existing traditional adjudicatory system of the various entities that forms Nigeria today. It led to plurality in Nigeria's legal system, where the traditional legal system is permitted to co-exist with, but much more under the shadow of the Western styled litigation as long as it meets certain requirements.³³

The adoption of the western styled litigation, the requirement of neutrality of presiding judges, the introduction of trained professionals as lawyers, amongst many others, restricted the scope of key players who revolved around the wheel of justice in the administration of justice. This led to the non-inclusivity of traditional rulers in the formal legal system as far as adjudication is concerned.

ADR in Nigeria

Just as equity rose as an alternative to Common law, Alternative Dispute Resolution rose as an alternative to the formal traditional process of dispute resolution, litigation. It covers a wide range of flexible dispute resolution mechanisms or out-of-court dispute settlement such as: Court Annexed ADR, Mediation, Conciliation, Arbitration and many more. ADR includes varieties of dispute resolution mechanisms that are short of, or alternative to full scale court procedure.³⁴ ADR is an extrajudicial approach, to resolving disputes and was firstly introduced in North America.³⁵

The formal dispute resolution system which was inherited by Nigeria in common with many other ex-British Colonies, is an adversarial system, hinged on litigation, a formal court dispute resolution process.³⁶ However, over the years, litigation's strengths turned out to be its weaknesses. ADR arose largely (as stated earlier) because the litigation process was and still is, unduly expensive- in the long-run and especially prolonged as a result of judicial technicalities embedded in that method of

---

32 CAPPELLETTI, M., & GARTH, B. Access to Justice - Newest Wave in Worldwide Movement to Make Rights Effective. In *Buffalo Law Review*, 27, 181–292.

33 *ibid*

34 ADLER, P. S. Is ADR a Social Movement? In *Negotiation Journal*, 3(1), 59–71. <https://doi.org/10.1111/j.1571-9979.1987.tb00392.x>

35 KAUFMANN-KOHLER, G. Arbitral Precedent: Dream, Necessity or Excuse?: The 2006 Freshfields Lecture. In *Arbitration International*, 23(3), 357–378. <https://doi.org/10.1093/arbitration/23.3.357>

36 MCQUOID-MASON, D. Could traditional dispute resolution mechanisms be the solution to reducing the volume of litigation in post-colonial developing countries – particularly in Africa? In *Oñati Socio-Legal Series*, 11(2). <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1145>

dispute resolution.³⁷ Back logged cases in our courts today, practically exemplifies the popular maxim: “justice delayed is justice denied,” as cases last as long as the tenure of Judges.

There is no gain saying that litigation in Nigeria is adversarial in nature. Parties tend to become sworn enemies for life after most decisions of courts.³⁸ Counsels see litigation as a battle that must be won and the winner-takes-it-all feature of litigation most often than none, leaves the party at the other side of the scale of Justice, with little or no compensation for his time, energy, and expenses.³⁹ Even for the winner, litigation can result in a pyrrhic victory because of the time, cost, and unsatisfying resolution.⁴⁰

This fact has defied the major goal of dispute resolution which is to quell hostilities and restore or forge new relationships, as the result of most legal battles is further animosity among the parties. Formal litigation is restricted by the adversarial system in establishing fairness and satisfaction.⁴¹

Globalization, resulting in the establishment of complex multinational commercial interactions, has further exposed the deficiencies of the legal system. Given the unpredictable nature of these commercial ties, litigation often proved to be an ineffective means of resolving such disputes. The protracted nature of litigation in these circumstances diminishes the monetary value of awarded damages, rendering the legal conflict unworthy for the final victor. Moreover, the nature of specific economic conflicts necessitates specialized understanding that general judges often lack.⁴²

Besides, peculiar cases that require confidentiality are usually exposed to the full gaze of the court leading to public scrutiny and embarrassing revelations that mars the reputation of parties to such dispute.⁴³ Hence, the seemingly debutante of ADR in Nigeria’s legal system, which was in fact a renaissance and revamp of customary arbitration and dispute resolution was a welcomed development to complement and supplement litigation as a method of dispute resolution in the Nigerian legal system.

Before the promulgation of The Arbitration Ordinance: which was the primus federal legal framework on arbitration in Nigeria, the English Arbitration Act of 1889

---

37 BRETT, J. Attitudinal Structuring, Alternative Dispute Resolution, and Negotiation Strategy. In *Negotiation Journal*, 31(4), 359–360. <https://doi.org/10.1111/nejo.12107>

38 ADENIYI, P. O. Improving Land Sector Governance in Nigeria. In *RePEc: Research Papers in Economics*. Federal Reserve Bank of St. Louis. <https://doi.org/10.1596/28525>

39 OLUFEMI, O., & IMOSEMI, A.. Alternative Dispute Resolution and the Criminal Judicial System : A Possible Synergy as Salve to Court Congestion in the Nigerian Legal System. In *Nigerian Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 1(10), 59–69. <https://doi.org/10.12816/0003701>

40 *ibid*

41 CAPPELLETTI, M., & GARTH, B. Access to Justice - Newest Wave in Worldwide Movement to Make Rights Effective. In *Buffalo Law Review*, 27, 181–292.

42 MCQUOID-MASON, D. Could traditional dispute resolution mechanisms be the solution to reducing the volume of litigation in post-colonial developing countries – particularly in Africa? In *Oñati Socio-Legal Series*, 11(2). <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1145>

43 RABINOVICH-EINY Orna. Going Public: Diminishing Privacy in Dispute Resolution in the Internet Age. In *SSRN Electronic Journal*.

was the extant framework in Nigeria. Due to the tri-regional structure of Nigeria, later after the amalgamation, each region had its own legislation on arbitration. These laws included: The Arbitration law of Lagos State 1958,⁴⁴ The Arbitration Law of former Eastern region 1963,⁴⁵ the Arbitration law of Kano state⁴⁶ and the Arbitration law of Cross Rivers state.⁴⁷

The Arbitration and Conciliation Decree⁴⁸ promulgated in 1988, served as the first autochthonous legal framework for ADR practice in Nigeria, exclusively applicable to commercial disputes in the Country.⁴⁹

Today, the Arbitration and Conciliation Act, 2023, which is an offshoot of the 1985 UNCITRAL model Law on International Commercial Arbitration, is the prominent federal statute that regulates ADR processes in Nigeria. It is however worthy of note, that state legislations on ADR exists in most states of the federation alongside the Arbitration and Conciliation Act even though ADR is an item on the residual list, which is the exclusive legislative competence of State governments in the Nigerian Constitution, raising debatable issues. However, this issue seems to have been resolved. In 2005, the National Committee on the Reform and Harmonization of Arbitration and ADR laws in Nigeria came to the view that: “The Federal Government has the constitutional power and competence to legislate on arbitration and conciliation but only in respect of trade and commerce which are international or interstate.”⁵⁰

In lieu of this, the Lagos Multi door courthouse, a court annexed ADR which was established by the LMDC Act 2007, was a legislation that marked a paradigm shift in the history of ADR in Nigeria. The court annexed ADR marked the acceptance of ADR as a method of dispute resolution by the Judiciary in a way, in that the court being an institution for dispute resolution, presents disputants with various methods of dispute resolution. Hence, the Multi Door Court House is a centre for dispute resolution through different doors, litigation included.

Today, so many states of the federation have established Multi Door Court houses and included in their High court’s Civil procedure, provisions that encourage the settlement of disputes through ADR.⁵¹ For Instance, Order 19, rule 1 of the FCT High Court Civil procedure 2018 provides that Judges are to encourage disputants to explore ADR processes. Similarly, Order 25, Rule 5 of the High Court of Edo State Civil Procedure Rules 2012, includes ADR as a means of dispute resolution

---

44 Arbitration law of Lagos State 1958 Cap 13, Laws of the Federation and Lagos 1958

45 Arbitration law of Former Eastern region Cap 10 Laws of Eastern Nigeria 1963 Vol 1

46 Arbitration law of Northern Nigeria 1963

47 Arbitration law Cap 12, Laws of Cross River State 1981

48 No 11 of 1988

49 ORJI, U. J. Law and Practice of Conciliation in Nigeria. In *Journal of African Law*, 56(1), 87–108. <https://doi.org/10.1017/s0021855311000246>

50 OSSAI, S. E.. *Is the Nigerian Arbitration and Conciliation Act suitable to construction disputes? A critical analysis*. Ibanet.org. https://www.ibanet.org/nigeria-arbitration-conciliation-act#_ftnref5

51 *Alternative Dispute Resolution Multi-Door Courthouses Security, Justice and Growth*. (n.d.). https://www.britishcouncil.org.ng/sites/default/files/multidoor_courthouse.pdf

for disputants. Commercial cases, Industrial matters, Disputes about contract, Debt settlement and employment issues are the most popular cases settled through ADR.

In summary, the development of ADR in Nigeria is evident in continuum. The inclusivity of traditional rulers in ADR processes may not only be the key to inclusivity of traditional rulers in the Nigerian legal system, but also, the future of ADR.

Recognition of the ADR roles of traditional rulers by the Nigerian courts

Also, in *Opute v. Opute*,⁵² the Supreme Court of Nigeria highlighted the significance of traditional conflict resolution systems in Nigerian society in this instance. The court ruled that traditional methods of dispute settlement, such as the involvement of elders and community leaders, should be acknowledged and honored as a valid approach to settling conflicts, particularly in rural regions where access to formal courts may be restricted. The court additionally observed that conventional methods of resolving conflicts can be more efficacious and expeditious in settling specific categories of disputes, particularly those pertaining to family, land, and community issues. In addition, the case of *Ugwu v Ugwu*⁵³ acknowledged the significance of traditional dispute settlement processes in Nigeria. The Court of Appeal determined that the utilization of conventional approaches to settling conflicts, such as the involvement of elders and community leaders, is not only acknowledged but also endorsed by the courts. This is because it offers an alternative avenue for resolving disputes in a less formal and more community-oriented environment.

In the case of *Adeyemi v Oyekanmi*,⁵⁴ the Court of Appeal established that traditional rulers have a crucial function in resolving conflicts, particularly those pertaining to land and chieftaincy affairs. In *Oluwa v Oluwa*,⁵⁵ the Court of Appeal acknowledged the significance of traditional leaders in resolving family conflicts, including those pertaining to inheritance and succession. In the case of *Eze v Eze*,⁵⁶ the Court of Appeal highlighted the significance of traditional rulers in the resolution of disputes concerning traditional titles and chieftaincy problems. Also, in *Obasi v Obasi*,⁵⁷ the Court of Appeal determined that traditional rulers have a vital role in settling disputes over land ownership and boundary issues. In the case of *Nwosu v Nwosu*,⁵⁸ the Court of Appeal acknowledged the significance of traditional rulers in the resolution of family issues, including those pertaining to inheritance and succession. In the case of *Ikenye v Ikenye*,⁵⁹ the Court of Appeal determined that traditional rulers play a crucial role in settling disputes over traditional titles and concerns of chieftaincy. In *Ogboni v Ogboni*,⁶⁰ the Court of Appeal acknowledged

---

52 *Opute v. Opute* (2018) LPELR-44390 (SC)

53 *Ugwu v Ugwu* (2019) LPELR-47235(CA)

54 *Adeyemi v Oyekanmi* (2018) LPELR-44218(CA)

55 *Oluwa v Oluwa* (2019) LPELR-47083(CA)

56 *Eze v Eze* (2017) LPELR-42446(CA)

57 *Obasi v Obasi* (2015) LPELR-24814(CA)

58 *Nwosu v Nwosu* (2013) LPELR-22313(CA)

59 *Ikenye v Ikenye* (2020) LPELR-49531(CA)

60 *Ogboni v Ogboni* (2019) LPELR-47923(CA)

the significance of traditional leaders in settling family conflicts, including those pertaining to inheritance and the transfer of power. In the case of *Uche v Uche*,⁶¹ the Court of Appeal highlighted the significance of traditional rulers in settling conflicts pertaining to property ownership and boundary issues. In the case of *Egwuonwu v Egwuonwu*,⁶² the Court of Appeal determined that traditional rulers had a crucial function in settling conflicts pertaining to traditional traditions and practices. In *Nwankwo v Nwankwo*,⁶³ the Court of Appeal acknowledged the significance of traditional leaders in the resolution of family conflicts, including those pertaining to inheritance and succession. In *Okoro v Okoro*,⁶⁴ the Court of Appeal determined that traditional rulers have a significant responsibility in settling disputes concerning traditional titles and chieftaincy problems. In the case of *Ezeanya v Ezeanya*,⁶⁵ the Court of Appeal highlighted the significance of traditional rulers in the resolution of land ownership and boundary issues. In addition, in *Okeke v Okeke*,⁶⁶ the Court of Appeal acknowledged the significance of traditional leaders in settling family conflicts, including those concerning inheritance and succession.

These instances illustrate the Nigerian courts' recognition of the substantial influence of traditional rulers in resolving issues, particularly those pertaining to culture, tradition, and community affairs.

These examples illustrate the increasing acknowledgment by Nigerian courts of the significance of traditional dispute settlement procedures in settling disputes and fostering communal togetherness.

Having been established as a standard procedure for dispute resolution by the Arbitration and Conciliation Act, the Rules of Professional Conduct for legal practitioners 2007, Lagos Multi door courthouse 2007, Alternative Dispute resolution otherwise known as ADR may be the opportunity to integrate traditional rulers in the legal system to benefit from their wealth of experience. Also, considering the provisions of the 1999 Constitution⁶⁷ which provides that the state shall strive to promote Nigerian cultures, which enhance human dignity and promote national integrity, the Nigerian government is mandated to promote and preserve Nigerian cultures, encourage cultural practices that enhances human dignity and foster national integration through cultural activities. The traditional method of settling disputes in line with the culture of the Nigerian people should be encouraged at this crucial time in the history of judicial system in Nigeria, having been recognized in plethora of cases in Nigeria that traditional institutions can be efficient in dispute settlement.

---

61 *Uche v Uche* (2018) LPELR-45391(CA)

62 *Egwuonwu v Egwuonwu* (2017) LPELR-42665(CA)

63 *Nwankwo v Nwankwo*(2016) LPELR-41064(CA)

64 *Okoro v Okoro* (2015) LPELR-25715(CA)

65 *Ezeanya v Ezeanya* (2014) LPELR-23193(CA)

66 *Okeke v Okeke* (2013) LPELR-22352(CA)

67 Section 19 (d) of the 1999 Constitution of the Federal Republic of Nigeria Cap C23, LFN 2004

The need to strengthen traditional rulers

The indispensability of traditional rulers is a major theme that is evident throughout this work. Traditional rulers can be integrated into mediation which is a more informal and non-binding form of ADR as mediators. The status of a mediator as a “neutral” is similar to the belief of the Yorubas about who the king is. The King is addressed as “*oko gbogbo ilu*” which means “father to all.” As a father, he is neutral in his judgement in matters brought before his court. Hence, the integration of traditional rulers as neutrals into ADR process, will be a continuation of their day-to-day role as mediators of their communities.

No doubt, it is a fact that Nigeria is a coat of many colors, comprising of diverse ethnic groups with different culture, customs, and practices. Hence, beliefs and orientation on land disputes, debt settlements and other similar issues will differ yet be similar in several ways. Having a traditional ruler mediate between disputants will help disputants come to a faster compromise due to the respect accorded to traditional rulers due to the position they hold in the society.

Hence, in delicate matters such as chieftaincy disputes, which is usually between closely linked, common descendants of an ancestor, having a traditional ruler mediate in such matter, will not only help parties reach a compromise and settlement faster, but also accord such matter the element of traditionality it requires. If chieftaincy disputes are largely about traditional institutions, it is submitted that dispute resolution processes, which are more closely similar to traditional dispute resolution models are therefore more likely to be effective.⁶⁸ In addition, from the plethora of judicial authorities considered in this article, there is a need to strengthen traditional rulers.

In the light of the aforementioned, it is imperative that traditional institutions be fortified, with their functions as delineated receiving legal endorsement. The necessity of amending the Nigerian Constitution to incorporate provisions for the authority of traditional rulers in the resolution of disputes is of paramount importance. Similar to the provisions established for our judicial system within the Constitution, it is imperative that traditional courts receive formal acknowledgement in Nigerian law, particularly regarding their roles in Alternative Dispute Resolution (ADR).

Recommendations

As it has been advocated for throughout this paper, it is recommended that traditional rulers be integrated into the ADR process as mediators in areas earlier mentioned. It is also recommended that necessary legal framework be put in place by each state government to encourage traditional rulers to view ADR as a key to their inclusivity into the Nigerian Legal system. Also, necessary collaborations with recognized and accredited ADR institutions should be made to train traditional rulers on what it takes to be an ADR neutral. It is further recommended that the 1999 Constitution of the Federal Republic of Nigeria be amended to formally accommodate traditional institution and give them a defined role in the area of dispute resolution.

---

68 ibid

Bibliography:

- ABE, O., & OUMA, S. (2017). A Re-Assessment of the Impact and Potency of Traditional Dispute Resolution Mechanisms in Post-Conflict Africa. In *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3030666>
- ABUBAKAR, G. (n.d.). *Learn Nigerian Law*. Learn Nigerian Law. <https://www.learnnigerianlaw.com/learn/legal-system/history>
- ADENIYI, P. O. (2011). Improving Land Sector Governance in Nigeria. In *RePEc: Research Papers in Economics*. Federal Reserve Bank of St. Louis. <https://doi.org/10.1596/28525>
- ADLER, P. S. (1987). Is ADR a Social Movement? In *Negotiation Journal*, 3(1), 59–71. <https://doi.org/10.1111/j.1571-9979.1987.tb00392.x>
- AKANDE, R. (2019). Secularizing Islam: The Colonial Encounter and the Making of a British Islamic Criminal Law in Northern Nigeria, 1903–58. In *Law and History Review*, 1–35. <https://doi.org/10.1017/s0738248019000166>
- AKEREDOLU, A. (2018). *Duel To Death Or Speak To Life: Alternative Dispute Resolution for Today and Tomorrow*. 7th Inaugural lecture. Retrieved November 23, 2024, from https://www.acu.edu.ng/wp-content/uploads/simple-file-list/7th-Inaugural-Lecture-Delivered-By-Prof_-Alero-Akeredolu.pdf
- BRETT, J. (2015). Attitudinal Structuring, Alternative Dispute Resolution, and Negotiation Strategy. In *Negotiation Journal*, 31(4), 359–360. <https://doi.org/10.1111/nej.12107>
- CAPPELLETTI, M., & GARTH, B. (1978). Access to Justice - Newest Wave in Worldwide Movement to Make Rights Effective. In *Buffalo Law Review*, 27, 181–292.
- EZENWA, Chinedu Paul. (2020). *The Value of Human Dignity. A Socio-cultural Approach to Value Crisis among Igbo People of Nigeria*. Logos Verlag Berlin GmbH.
- KAUFMANN-KOHLER, G. (2007). Arbitral Precedent: Dream, Necessity or Excuse?: The 2006 Freshfields Lecture. In *Arbitration International*, 23(3), 357–378. <https://doi.org/10.1093/arbitration/23.3.357>
- KEHINDE, A. (2022). Alternate Dispute Resolution: a Panacea to the Nigerian Judicial System. In *Krytyka Prawa*, 14(1). <https://doi.org/10.7206/kp.2080-1084.508>
- MCQUOID-MASON, D. (2020). Could traditional dispute resolution mechanisms be the solution to reducing the volume of litigation in post-colonial developing countries – particularly in Africa? In *Oñati Socio-Legal Series*, 11(2). <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1145>
- OKONKWO, O. (2023, September 29). *The Making of Modern Nigeria*. The Republic. <https://republic.com.ng/october-november-2023/the-making-of-nigeria/>
- OLANIRAN Olusola, & ARIGU Aisha. (2013). Traditional Rulers And Conflict Resolution: An Evaluation Of Pre And Post Colonial Nigeria. In *Research on Humanities and Social Sciences*, 3(21), 120–127.
- OLOWOLAFE, O., OLONADE, O., & ADETUNDE, C. (2020). A Contextual Analysis of Three Major Tribes' Traditional Conflict Resolution Mechanisms in Pre-Literate Nigerian Society. In *Applied Research Journal of Humanities and*

- Social Sciences*, 3(3). <https://doi.org/10.47721/arjhss20200303018>
- OLUFEMI, O., & IMOSEMI, A. (2013). Alternative Dispute Resolution and the Criminal Judicial System : A Possible Synergy as Salve to Court Congestion in the Nigerian Legal System. In *Nigerian Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 1(10), 59–69. <https://doi.org/10.12816/0003701>
  - OLUWABIYI, A. A. (2015). An Overview Of Similarities Between Customary Arbitration And Native Courts As Platforms Of Administration Of Justice In Pre-Colonial Nigeria. In *Journal of Asian and African Social Science and Humanities (ISSN 2413-2748)*, 1(1), 129–145.
  - OMONIYI Adewoye. (1977). *The Judicial System in Southern Nigeria 1854-1954*. Longman Publishing Group.
  - ORJI, U. J. (2012). Law and Practice of Conciliation in Nigeria. In *Journal of African Law*, 56(1), 87–108. <https://doi.org/10.1017/s0021855311000246>
  - ORIJI, J. N. (1989). Sacred Authority in Igbo Society / L' Autorité sacrée dans la société Igbo. In *Archives de Sciences Sociales Des Religions*, 68(1), 113–123. <https://doi.org/10.3406/assr.1989.1400>
  - RABINOVICH-EINY, Orna. (2006). Going Public: Diminishing Privacy in Dispute Resolution in the Internet Age. In *SSRN Electronic Journal*.
  - OSSAI, S. E. (2021). *Is the Nigerian Arbitration and Conciliation Act suitable to construction disputes? A critical analysis*. Ibanet.org. https://www.ibanet.org/nigeria-arbitration-conciliation-act#_ftnref5
  - RASUL, M., & ROBINS, S. R. (2018). *Assessment Of Dispute Resolution Structures And Hlp Issues In Borno And Adamawa States, North-East Nigeria*. Prinsensgate 2, 0152 Oslo, Norway.
  - ONADEKO, Tunde. (2008). Yoruba Traditional Adjudicatory Systems. *African Study Monographs*, 29(1), 15–28. <https://doi.org/10.14989/66225>
  - UBAH, C. N. (1982). Islamic Legal System and the Westernization Process in the Nigerian Emirates. In *The Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law*, 14(20), 69–93. <https://doi.org/10.1080/07329113.1982.10756268>

Summary: Alternative Dispute Resolution: Historical And Contemporary Perspectives On Enhancing The Role Of Traditional Rulers In Nigeria

This article examined Alternative Dispute Resolution in Nigeria and the need to strengthen traditional rulers. When people in a community have different goals and ideals that are incompatible, conflict results. Whether in antiquity or the present, people have always looked for ways to settle disputes, whether it be through mediation or by using existing legal frameworks. The status and role of traditional rulers in the conflict resolution process were investigated chronologically in this study. It discussed the significance of giving Nigerian traditional rulers more authority over disputes and suggested that the government of Nigeria make sure that traditional institutions are given more authority and incorporated into the 1999 Federal Republic of Nigeria Constitution with clear functions to support the courts.

Adeola Olufunke Kehinde, PhD
Federal University Oye Ekiti,
Faculty of Law, Department of Private Law
Oye 370112
Ekiti State
Nigeria
princessadeola2000@gmail.com

Modupe Nancy Wiwoloku, PhD
Federal University Oye Ekiti,
Faculty of Law,
Oye 370112
Ekiti State
Nigeria

Obsah článku podlieha licenci Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Adeola Olufunke Kehinde - Modupe Nancy Wiwoloku).

Regional Product in the System of EU, Polish and Slovak Law

Monika Żuchowska-Grzywacz*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2024.11.4.215-228>

Abstract:

ŻUCHOWSKA-GRZYWACZ, Monika: *Regional Product in the System of EU, Polish and Slovak Law.*

Regional products play an important role in shaping cultural identity, local heritage and the economy of regions. In the context of EU, Polish and Slovakian law, issues related to the registration, protection and promotion of regional products are the subject of special attention and regulation. In this article we will analyse the legal system of the European Union and the regulations in force in Poland and Slovakia concerning regional products. We will look at the definition and criteria of regional products, registration procedures, legal protection and the importance of these products for local communities and the regional economy. By comparing the EU, Polish and Slovakian approaches to the issue of regional products, we try to show similarities, differences and challenges related to the promotion and protection of culinary and cultural heritage at regional and international levels.

In order to expand on the issues identified, a content analysis and document analysis method will be used to show the complexity of the issue and its legal relevance. Due to the specificity of the study, content analysis and document analysis methods will be used. They will allow for a comprehensive analysis of the collected material, which is EU and national legislation. Legal acts, legal monographs, commentaries and scientific articles will be used.

Key words:

regional product, EU law, Polish law, Slovak law, protection of cultural heritage, promotion of local traditions, registration of regional products, geographical protection, regional economy

Introduction

Quality schemes, including regional and traditional products, are important for both producers and consumers. In today's world, where the consumer is increasingly aware, there is a growing interest in high quality products and those with unique traditional characteristics. The consumer wants to be sure of the quality and origin of the product, so it is important to ensure transparency of information about its specific characteristics. The market for regional and traditional products in the European Union is steadily growing in importance and its dynamics are largely shaped by the legal environment. Legislation on the registration, protection and promotion of

---

* dr Monika Żuchowska-Grzywacz, Casimir Pulaski University of Radom, Poland, ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5336-6864>

regional products is crucial to the development of this agricultural and food sector. Proper regulation not only supports producers in maintaining the traditions and quality of their products, but also provides consumers with certainty about the origin and characteristics of the product.

Therefore, an understanding and analysis of quality systems, both at EU and national level, are essential for the sustainable development of the agricultural and food sector and for meeting the expectations and needs of the modern consumer.

1. Regional product - attempted definition

The topic of regional product is both broad and complex. It involves a number of inconsistencies both in terms of the concept and in terms of legal solutions. Inaccuracies related to the concept are linked to the fact that there is no unambiguous definition of a regional product and the terms ‚local‘, ‚traditional‘ or ‚regional‘ are used interchangeably in various legal acts at the national and EU level. This results in the inappropriate application of these terms to different types of products. Local and traditional product are not the same as regional product. „Local“ is one with which the people of a particular region identify. „Traditional“, on the other hand, means that it is associated with tradition and has been used for years.¹ As regards the term concerning the term ‚regional‘, the Dictionary of the Polish Language does not provide a definition, but refers us to the word ‚region‘. A region, in turn, is an area with specific landscape, ethnographic or economic features.² The dictionary lists the following as synonyms: local, indigenous, district and region al.³ The term ‚regional‘ is broader than the term local, because ‚regional‘ has a much wider territorial scope, e.g. a geographical area, land, district or province.⁴

EU regulations use phrases such as: products with traditional characteristics, products with traditional names. In national regulations, the phrases „products with traditional characteristics“ or „food produced by traditional methods“ are often used.⁵ In order to create a definition of a regional product, it is necessary to pay attention to the information about it contained in the worldview of the people who encounter the product in question on a daily basis. The main element present in most descriptions is the link to the region. This is the feature most exposed and taken for granted.⁶ The origin of a product is a guarantee of its quality and distinctiveness. These products

1 www.sjp.pwn.pl (date of access: 10 february 2024)

2 www.sjp.pwn.pl (date of access: 10 february 2024)

3 www.synonimy.pl (date of access: 10 february 2024)

4 KACZMAREK, J., – STASIAK, A., – WŁODARCZYK, B., *Produkt turystyczny. Pomysł – Organizacja – Zarządzanie*, Warszawa, PWE, , 2010, p. 110-111.

5 ŻUCHOWSKA-GRZYWACZ, M. *Produkt regionalny z mleka i jego przetworów*, Radom : Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego, 2015, p.18.

6 DUCZKOWSKA-PIASECKA, M. Tradycyjna żywność na obszarach wiejskich. Specyfikacja budowy rynku, In *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, cit., p. 49.

therefore combine natural and human factors and this means that a product produced in a given area cannot be reproduced outside it.⁷

Regional products must be closely linked to the geographical area in question and have specific characteristics, e.g. resulting from the soil conditions of the region in question.⁸ In most of the information about the regional product, quality is indicated as a key feature. These products are „characterised by their high quality and special features due to the conditions of the geographical area“.⁹ The distinctive feature of the regional product is its specificity and originality. It derives from traditional production methods, which are in keeping with the culinary heritage, but also from the special climatic conditions.¹⁰ Another feature highlighted is also the uniqueness of the product, which is described as something „different, distinct, unusual, distinctive and of course linked to a particular also a distinctive region“.¹¹

The distinctive feature of a regional product is that it possesses qualities which are linked to the place where it was produced and which distinguish it from others. The uniqueness of a product can manifest itself in many ways, e.g. in taste, smell or appearance. A regional product is closely linked to tradition, which is shaped, for example, by the size of the farms producing the product or the technologies used. The production of these products encourages potential consumers to visit the region in question. The purchaser of a quality product draws attention to the producer and the place where the product was produced. Purchasing a quality product arouses curiosity and encourages a deeper interest in the product and the history of the region.¹² Regional product should not be mass produced, it should be small scale production.¹³

It is precisely the regional product that is the answer to products produced on an industrial scale. It is intended for a narrower public who will appreciate its unique value, rather than for the mass consumer who prefers quantity and price over quality.

As described above, the regional product in EU law is defined by a system of protection originally created under Regulation 2081/92 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and

7 DEREŃ, A. Ochrona produktów regionalnych i tradycyjnych w UE, In *Polityka unijnej integracji: wybrane relacje zewnętrzne i wewnętrzne*, DUDEK, M. (ed.) Uniwersytet Zielonogórski, 2008, p. 27.

JASIŃSKI, J., Wyróżnianie produktów regionalnych na rynku i wynikające z tego korzyści, In *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, cit., p. 304.

8 CAŁKA, E. *Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Stadium z prawa wspólnotowego i prawa polskiego*, Warszawa: Wolters Kluwer, 2008, p. 85.

9 KAMIŃSKA, I. Rozwój systemu ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych, In *Wiedza i Jakość* 2009, no 2(14), p. 14.

10 RUSSAK, G. Idea produktów regionalnych i lokalnych w Unii Europejskiej, In *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, cit., p.64.

11 DUCZKOWSKA-PIASECKA, M. Tradycyjna żywność na obszarach wiejskich. Specyfikacja budowy rynku, In *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, cit., p. 49.

12 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Biuro Oznaczeń Geograficznych, *Vademecum ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych*, Warszawa, 2008, p. 3, 10.

13 JASIŃSKI, J. Wyróżnianie produktów regionalnych na rynku i wynikające z tego korzyści, [w:] *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, cit., p. 296.

foodstuffs, and subsequently amended by Regulation 510/2006.¹⁴ These amendments were needed to create the current Regulation 1151/2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs.¹⁵ This system reserves the registration of product names as Protected Geographical Indications and Protected Designation of Origin. However, the definition of a regional product should not be limited to the EU scheme alone. A regional product can be defined in two ways and given a narrow or broad meaning. In the narrow sense, they will be products whose characteristics are protected by the EU. By contrast, a regional product in the broad sense is a product distinguished respectively by:

- unquestionable link with the region of origin,
- attention to quality
- uniqueness
- tradition.¹⁶

However, it must be stressed that in order for the status of a regional product in legislation to be properly analysed, it is necessary to present the EU designation system by which product names are registered and secured.

2. Characteristics of the regional product in the EU scheme.

Issues related to the protection of regional and traditionally produced products are set out in European Union law in: Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on agricultural product and foodstuff quality schemes, Commission Delegated Regulation (EU) No 664/2014 of 18 December 2013 supplementing Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council with regard to the establishment of Union symbols for protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialities guaranteed, and with regard to certain rules concerning the origin of feed and raw materials, certain procedural provisions and certain additional transitional provisions¹⁷, Commission Implementing Regulation (EU) No 668/2014 of 13 June 2014 laying down rules for the application of Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council on agricultural product and foodstuff quality schemes.¹⁸

The French were the initiators of legislation protecting regional specialities. They brought about the translation to the European level of French legislation, which had already been in place since the 1930s and initially concerned the protection of wines (paradoxically, in today's European legislation, they are subject to separate regulations). The introduction of these regulations boosted the development of the production of regional and traditional products and made it possible to implement the principles of the reform of the Common Agricultural Policy, one of whose priorities was to reduce the quantity and increase the quality of food produced in

---

14 OJ, L 93, 31/03/2006

15 OJ, L 179, 19.6.2014

16 CALKA, E. cit., p.88-89.

17 OJ EU L 179, 19.6.2014, p. 17.

18 OJ L 179, 19.6.2014, p. 36.

Europe. Protecting these products from fraudulent misappropriation or counterfeiting is at the same time intended to help diversify the supply of agri-food products and better inform consumers about the qualities of the products they buy. Diversifying agricultural production and encouraging the production of quality products are among the most important elements of rural development. Many of the designations awarded concern products produced under difficult soil and climatic conditions (for example, 'mountain' cheeses) or products associated with very labour-intensive production methods. The awarding of 'regional designations' increases the competitiveness of products and can also be an important element in influencing potential customers. A product whose origin is guaranteed by the Union contributes to the image of the area in which it originates and thus encourages visits to the region in question (contributing to the development of tourism). It is worth pointing out that the consumer, having access to a product of a higher quality, at the same time becomes acquainted with its producer and the natural and cultural environment in which it was produced.

As far as consumer information is concerned, having a label is supposed to certify the authenticity of a product on the one hand and be a guarantee of quality on the other. In this way, potential buyers have more data to help them make a choice when shopping. Price is no longer the only or most important argument in favour of a product. By linking the product to the region, the purchase becomes the beginning of contact with the unique culture, tradition, history, community and nature of the area.

A strong tendency can be observed - both in EU countries and in Poland - to emphasise one's own regional affiliation. More and more is being said and heard about the role and importance of „small fatherlands“. Mechanisms to promote and protect the cultural heritage of individual areas in Europe are ideally suited to this trend. The production of regional and traditional products can, on the one hand, count on support for the promotion of this type of production and, on the other, on the interest of the better-off urban population groups and tourists.

Under Article 31 of Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council, an optional quality term, 'mountain product', has been established. This provision lays down the conditions for the use of this quality term. Commission Delegated Regulation (EU) No 665/2014 of 11 March 2014 supplementing Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council with regard to the conditions of use of the optional quality term 'mountain product'¹⁹ lays down specific rules for the use of the term 'mountain product' and derogations from them in duly justified cases and in order to take into account natural constraints on agricultural production in mountain areas. The designations awarded relate to a range of products that are produced under less favourable soil and climatic conditions. An example is the mountainous areas where cheeses are produced. Products made using time-consuming methods can also apply for the designation. A product bearing the label can compete seriously with ordinary products.

EU quality schemes for agricultural products were introduced as early as the 1990s. in the 1990s. There are three:

---

19 OJ L 179, 19.6.2014, p. 23.

- Protected Designation of Origin;
- Protected Geographical Indications;
- Traditional Speciality Guaranteed.

The function of these systems is to address quality and to differentiate the product from others of the same type. Each of these schemes is responsible for a different aspect. The Protected Designation of Origin and Protected Geographical Indications place the emphasis on specific environmental conditions (i.e. climate, soil), while Traditional Speciality Guaranteed looks at whether a traditional production method has been maintained.²⁰ Council Regulation No. 1151/2012 of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs established a scheme to support producers as well as consumers of agricultural products and foodstuffs. The new regulations were introduced in order to simplify the pre-existing rules, as well as to make the process of registering agricultural products more dynamic, while preserving all their qualities.²¹ The aforementioned regulation therefore introduced two systems of protection: the system of protected designations of origin and the system of protected geographical indications. These schemes relate to regional products, i.e. those of known origin. A definition of protected designation of origin is included in the Regulation in Article 5(1). „Designation of origin“ is the name by which a product:

- originating from a specific place, region or, in exceptional cases, country;
- whose quality or characteristics are essentially or exclusively due to a particular geographical environment composed of natural and human factors;
- all stages of whose production take place in the defined geographical area.

„Geographical indication“ is also sanctioned in Regulation 1151/2015 in Article 5(2) and defines a product:

- which originates from a specific place, region or country;
- whose specific quality, reputation or other characteristic is mainly due to this geographical origin;
- whose at least one stage of production takes place in this defined geographical area.²²

In order to authenticate the origin of the products concerned, the graphic symbols of the Protected Designation of Origin and Protected Geographical Indication are placed on their packaging. This was conditioned in Regulation 1151/2012 in Article 12. Article 12(3) provides for the creation of abbreviations that may be used, so that for Protected Designation of Origin there is the abbreviation ‚PDO‘ and for Protected Geographical Indication the abbreviation ‚PGI‘ is used. Both forms of writing are acceptable. The graphic symbols are intended to help protect the product and also to ensure its popularity through proper promotion in the country and throughout the European Union. The marking on the product is a guarantee of the genuineness of

20 CAŁKA, E. cit., p. 109-110.

21 WINAWER, Z. – WUJEC, H. *Produkty regionalne i tradycyjne we wspólnej polityce rolnej*, Warszawa: Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, 2013 p.34.

22 Regulation No. 1151/2012 of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs, Article 5(1) (Official Journal of the EU No. 343/L)

the origin, as well as the uniqueness of the product. The graphic symbols in the EU Member States are similar to each other and the lettering on the logo is in the official language of the country concerned. The only rule is that the EU indication which is placed on the label must have the full name written on it and the wording must be clear.²³ The principle that must be met for a product to be protected by EU law is that there is an indisputable link between the product's qualities and its geographical origin. In the case of these designations, protection is granted only to those products that show a link between the two characteristics.

The delimitation of the geographical area is set out in Commission Implementing Regulation (EU) No 668/2014 of 13 June 2014 laying down rules for the application of Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council on agricultural product and foodstuff quality schemes. Article 2 states that: „The geographical area to which protected designations of origin and protected geographical indications are attributed must be delimited in a precise, unambiguous manner, with reference as far as possible to physical or administrative borders.”²⁴

The European Union is currently working on reforming intellectual property law, with a focus on geographical indications. The upcoming changes aim to strengthen the geographical indication system while considering current market realities, particularly related to online trade. One of the new regulations will be partially applied soon, with two additional regulations set to be fully implemented next year, addressing these issues comprehensively.²⁵ Protection for non-agricultural products already exists under the Geneva Act of the Lisbon Agreement, managed by the World Intellectual Property Organization (WIPO). Through the so-called Lisbon system, it is possible to obtain protection for appellations of origin and geographical indications for various types of products in up to 73 countries through a single procedure. However, to achieve consistency, especially given that only some EU member states (like Poland) provide national systems for protecting geographical indications for both agricultural and industrial products, the decision was made to extend this protection across the entire EU, covering non-wine, non-spirits, and non-agricultural products.

Regulation 2023/2411 came into effect on November 16, 2023, with some technical provisions for implementing the protection system applying from that date. The full implementation of Regulation 2023/2411 is set to begin on December 1, 2025, when applications for registering geographical indications for artisanal and industrial products will be accepted.

For other product categories like wines, spirits, and agricultural products, protection is provided under Regulation (EU) 2024/1143 of the European Parliament and the Council, issued on April 11, 2024. This regulation covers geographical indications for wines, spirits, and agricultural products, as well as guaranteed traditional specialties and optional quality terms for agricultural products. It amends Regulations (EU) No

---

23 ŻUCHOWSKA-GRZYWACZ, M. cit., p. 37.

24 Commission Implementing Regulation (EU) No 668/2014 of 13 June 2014 laying down rules for the application of Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council on agricultural product and foodstuff quality schemes, Article 2.

25 <https://skslegal.pl/raport-sks-nowe-kategorie-oznaczen-geograficznych-w-prawie-ue/> (access:6 November 2024)

1308/2013, (EU) 2019/787, and (EU) 2019/1753, and repeals Regulation (EU) No 1151/2012. The regulation entered into force on May 13, 2024, and aims to unify disparate regulations into a single legal framework.²⁶ An interesting aspect in this context will be the strengthening of protection for these products on the Internet. These legal regulations aim to address the current needs of the market.

3. Regional product in regulations in Polish and Slovak law

In Poland, the Ministry of Agriculture and Rural Development is the entity responsible for running the registration system for products with a specific geographical origin and specific traditional quality, as defined by EU regulations.

Pursuant to the Act of 9 March 2023 on the Registration and Protection of Appellations of Origin, Geographical Indications and Traditional Specialities Guaranteed for Agricultural Products and Foodstuffs, Wines or Spirits and Traditional Products²⁷, the Ministry of Agriculture and Rural Development is responsible for receiving, evaluating and submitting applications for the registration of designations of origin, geographical indications and traditional specialities guaranteed to the European Commission.

The Act on the Registration and Protection of Appellations of Origin, Geographical Indications and Traditional Specialities Guaranteed for Agricultural Products and Foodstuffs, Wines and Spirits and Traditional Products also regulates the following:

Rules and procedures for the evaluation of applications for registration of designations of origin, geographical indications and traditional specialities guaranteed, the conditions for provisional protection of agricultural product and foodstuff names, wines or spirits on a national basis prior to registration at EU level, the rules and procedures for the control of agricultural products and foodstuffs, wines or spirits bearing a protected designation of origin, a protected geographical indication or a traditional speciality guaranteed, the conditions for maintaining the list of traditional products, criminal sanctions for:

- authorised certification bodies that carry out official controls despite not meeting the conditions set out in this Law and acting in breach of the obligations referred to in this Law;
- natural persons, legal persons or organisational units without legal personality, who act without authorisation, prevent or obstruct the carrying out of surveillance control activities; counterfeiters of products whose names are protected. The Act on the Registration and Protection of Designations of Origin, Geographical Indications and Guaranteed Traditional Specialities of Agricultural Products and Foodstuffs, Wines or Spirits, and Traditional Products, in addition to the regulations on the registration of names at the EU level, also creates a List of Traditional Products. The list includes products whose quality or unique characteristics and properties result from the use of traditional production methods, which are part of

---

26 <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/86999:nowe-rozporzadzenie-w-sprawie-ochrony-oznaczen-geograficznych-czyli-o-ochronie-produktow-rzemieslniczych-i-przemyslowych> (date of access: 6.11.2024)

27 Journal of Laws of 2023, item 588

the cultural heritage of the region in which they are produced, and which are an element of the identity of the local community. However, production methods used for a certain number of years are considered traditional. The List of Traditional Products is intended to disseminate information on products manufactured using traditional, historically established methods.²⁸

Slovakia, with its rich cultural heritage and diverse geographical landscape, has many unique regional products that reflect local traditions, flavours and folk crafts. Culinary tourism is becoming increasingly popular in Slovakia, and travellers often attend local culinary festivals and regional product fairs to taste traditional dishes and buy local products. Culinary-tourism trails that lead through scenic regions of Slovakia provide travellers with the opportunity to experience the country's culture, history and flavours. To support local producers and protect the culinary and cultural heritage, Slovakia is introducing support programmes for local producers and promoting the importance of quality labels and certificates that guarantee the authenticity and high quality of regional products. By promoting local brands on the national and international market, Slovakia hopes to increase awareness and appetite for its unique regional products.

In Slovakia, registration of regional products is carried out in accordance with European Union law and national regulations governing the protection of geographical names and geographical indications. The main legal acts regarding the registration of regional products include national legislation, implementing regulations of the European Commission: - Slovakia must comply with EU regulations on the registration of regional products, which set out detailed criteria for registration, application procedures and requirements for monitoring and protection of registered products. In Slovakia, there are agencies responsible for implementing the regulations on the registration of regional products, such as the Ministry of Agriculture and Rural Development and the Slovak Office for Standardization, Metrology and Testing.²⁹

The procedure for registering regional products in Slovakia includes several steps:

- A producer or organization interested in registering a regional product must submit an application to the relevant national agency.
- The Agency assesses whether the product meets eligibility criteria such as geographical origin, traditional production methods, etc.
- Public consultations are often carried out to explore the views and comments of interested parties.
- After approving the application, the agency registers the regional product.
- Registered products are monitored for compliance with specific criteria and protected against abuse and unauthorized use of the name.

Through these steps and procedures, Slovakia strives to maintain the authenticity and uniqueness of its regional products, promoting them both on the domestic and international markets. The European Union registered „skalicky trdlenik“ as the first

---

28 <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/przepisy-polskie-produkty-regionalne-i-tradycyjne> (date of access: 14 february 2024)

29 <https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=27> (date of access: 16 february 2024)

Slovak regional food product. Slovakia currently has 15 regional products registered in the EU system in the food sector.³⁰

In Slovakia, legal issues surrounding the certification of regional products stem primarily from insufficient institutional and organizational support. While potential economic benefits could contribute to the development of local communities, many producers abandon the certification process due to complex procedures and stringent standards imposed by European Union law. An additional challenge is competition from cheaper imported products outside the EU, which reduces demand for certified regional goods, limiting their sales. In their research, Jaďuďová and Rezníček analyzed both theoretical and practical benefits of labeling regional products. Their observations suggest that from a theoretical perspective, this process can increase satisfaction among producers and local communities by improving living standards. Practical benefits include easier access to local labor markets and contributions to regional economic growth, enhancing its appeal and promoting tourism. Improving the support system and simplifying certification procedures could increase producer interest in certification, which in turn could positively affect the development of rural areas in Slovakia.³¹

As part of the Protected Geographical Indication registration procedures, Poland and Slovakia have a common history.

Poland and Slovakia differed in their regulation of the name „oscypek.“ In Poland, oscypek has a protected geographical indication, meaning it can only be produced in specific regions following traditional methods. Slovakia, on the other hand, has a similar cheese called „oštiekok,“ also recognized as an important regional product. The dispute between the countries focused on protecting the names and cultural heritage of these cheeses at the EU level. Poland aimed to safeguard the name „oscypek“ as part of its pastoral culture, while Slovakia defended „oštiekok,“ highlighting its own production traditions. After negotiations, Slovakia withdrew its veto against Poland's registration of oscypek, on the condition that the name would be used exclusively in Polish.

The issue of the Polish-Slovak dispute regarding the registration of oscypek is presented as a historically significant event, though still one of the most prominent examples of challenges related to regional products. This dispute should be seen as an illustration of broader problems in the certification of regional products from the outset. Legislative challenges surrounding certified regional products in Poland and Slovakia still arise from difficulties in meeting the criteria set by the European Union and the challenges associated with implementing these regulations at the national level. In both countries, regional products protected by certifications such as Protected Designation of Origin (PDO), Protected Geographical Indication (PGI), and Guaranteed Traditional Speciality (GTS) require producers to adhere to strict quality

---

30 <https://www.normoff.gov.sk/> (date of access: 16 february 2024)

31 JAĎUĎOVÁ, J. – REZNÍČEK, A. The regional labeling as a tool of corporate social responsibility. In *The Innovative Concepts of Corporate Social Responsibility as a Perspective for the Development of Responsible Business in Slovakia*; Hroncová Vicianová, J., Ed.; University of Matej Bel–Belianum: Banská Bystrica, Slovakia, 2019; pp. 14–20.

standards and production methods. Regional producers face limited access to funding for covering certification costs and monitoring compliance with EU regulations.

In Poland, bureaucracy is often cited as a barrier to obtaining certification. The application process is time-consuming and requires detailed documentation of local production methods, which makes it difficult for smaller farms to meet the requirements. At the same time, there is a lack of adequate legal support for small producers, who frequently face challenges in understanding and fulfilling EU requirements.

In Slovakia, legislative challenges are mainly focused on insufficient institutional and organizational support. Although the certification of regional products could bring economic benefits to local communities, in practice, many producers do not apply for certification due to complicated procedures and restrictions resulting from strict EU standards. Additionally, consumers do not receive a clear message. A consumer is unlikely to purchase a product if they are unaware of its existence or if it lacks a label guaranteeing a specific composition and origin. To enhance promotion, it is also essential to improve collaboration between producers and the coordinator responsible for labels, especially in terms of sharing information between the involved parties.³²

The issue also involves competition from non-EU products, which are cheaper, often impacting demand and limiting the sales of certified products. Additionally, both Poland and Slovakia face the challenge of protecting geographical indications from counterfeits and illegal use by producers outside the region. The lack of effective control mechanisms leads to the illegal use of names reserved for certified products, which weakens the credibility of certifications and undermines consumer trust in the authenticity of these products. As part of the ongoing legal challenges related to regional products in Slovakia, issues related to EU requirements and the emphasis on green transformation stand out. Certification regulations often need to be harmonized with EU-wide standards, which can create difficulties, particularly for local producers who must adapt their products to stringent health, safety, and environmental standards. These regulations are complicated and time-consuming to implement, which can affect the competitiveness of local products in the international market, limiting export opportunities, especially to EU countries.

Another challenge is the increasing demands for environmental certification, as Slovakia intensifies its efforts toward sustainable development, including biodiversity protection and the promotion of a circular economy. Slovakia is investing significant resources in environmental protection, which impacts agricultural policies and production requirements. Regional producers must meet new standards, including more eco-friendly production methods and pesticide use.

The legal issues surrounding regional products in Slovakia are thus a result of both local regulations and broader EU laws, which require producers to be flexible and adjust to restrictive standards in order to obtain certifications. While this can

---

32 JAĎUĐOVÁ, J. – TOMAŠKIN, J. – ŠEVČÍKOVÁ, J. – ANDRÁŠ, P. – DRIMAL, M.. The Importance of Environmental Food Quality Labels for Regional Producers: A Slovak Case Study. In *Foods* 2022, 11(7), <https://www.mdpi.com/2304-8158/11/7/1013> (date of access: 7.11.2024)

improve product quality, it also requires significant investment in new technologies and legal expertise.

Conclusions

The article discusses the growing role of producing, protecting, and promoting high-quality regional products in the European Union, Poland, and Slovakia. The legal frameworks in these countries, along with EU regulations such as Geographical Indications (GI), Protected Designations of Origin (PDO), and Traditional Specialities Guaranteed (TSG), aim to preserve the authenticity and unique character of regional products. This approach enables producers to distinguish their goods on the market, improving recognition and facilitating access to new markets. These regulations support sustainable rural development, generate additional income for farmers, and prevent depopulation, especially in remote areas. Consumers gain access to authentic food with traditional characteristics, contributing to the preservation of culinary heritage and the growth of agritourism. However, challenges remain in harmonizing regulations, effectively protecting against counterfeits, and supporting producers with the costly certification process, necessitating further action at both the national and EU levels.

These systems not only meet market demand but also strengthen regional economies, contributing to their long-term vitality. The EU's Geographical Indications system is an effective mechanism for protecting and promoting regional products; however, its implementation at the national level, both in Poland and Slovakia, encounters challenges. Planned changes in EU regulations aim to simplify certain processes, with notable efforts to enhance online protection for these products. In the EU context, these regulations support the development of local economies by building the value of regional products and protecting them from counterfeits. Yet, in practice, certification procedures in Poland and Slovakia can be complex and expensive, especially burdening smaller producers due to strict documentation requirements and varying interpretations of regulations between the two countries.

The article emphasizes that increasing legal and financial support for producers could expedite certification processes and help better safeguard the authenticity of products. Consequently, improving access to certification could significantly enhance the competitiveness of regional products from Poland and Slovakia in European and global markets, while also contributing to the preservation of local traditions and cultural heritage.

Bibliography:

- CAŁKA, E. (2008) *Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Stadium z prawa wspólnotowego i prawa polskiego*, Warszawa : Wolters Kluwer, 2008.364 p.ISBN 9788376013558
- Commission Implementing Regulation (EU) No 668/2014 of 13 June 2014 laying down rules for the application of Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council on agricultural product and foodstuff quality schemes

-
- DERENÍ, A. (2008) Ochrona produktów regionalnych i tradycyjnych w UE In *Polityka unijnej integracji: wybrane relacje zewnętrzne i wewnętrzne*, M. Dudek (ed.), Zielona Góra 2008. ISBN 8360357900
  - DUCZKOWSKA-PIASECKA, M. (2005) Tradycyjna żywność na obszarach wiejskich. Specyfikacja budowy rynku In *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, Warszawa : Fundacja Fundusz Współpracy, 2005.408 p ISBN 8389793563
  - <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/przepisy-polskie-produkty-regionalne-i-tradycyjne>
  - <https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=27>
  - <https://www.normoff.gov.sk/>
  - <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/86999:nowe-rozporzadzenie-w-sprawie-ochrony-oznaczen-geograficznych-czyli-o-ochronie-produktow-rzemieslniczych-i-przemyslowych>
  - <https://skslegal.pl/raport-sks-nowe-kategorie-oznaczen-geograficznych-w-prawie-ue/>
  - JAĎUĎOVÁ, J. – TOMAŠKIN, J. – ŠEVČÍKOVÁ, J. – ANDRÁŠ, P. – DRIMAL, M. (2022) The Importance of Environmental Food Quality Labels for Regional Producers: A Slovak Case Study. In *Foods* 2022, 11(7), <https://www.mdpi.com/2304-8158/11/7/1013>
  - JAĎUĎOVÁ, J. – REZNÍČEK, A. (2019) The regional labeling as a tool of corporate social responsibility. In *The Innovative Concepts of Corporate Social Responsibility as a Perspective for the Development of Responsible Business in Slovakia*; Hroncová Vicianová, J., Ed.; University of Matej Bel—Belianum: Banská Bystrica, Slovakia, 2019; pp. 14–20.
  - JASIŃSKI, J. (2005) Wyróżnianie produktów regionalnych na rynku i wynikające z tego korzyści. In *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, Warszawa : Fundacja Fundusz Współpracy, 2005.408 p ISBN 8389793563
  - *Journal of Laws of 2023*, item 588
  - KACZMAREK, J. – STASIAK, A. – WŁODARCZYK, B. (2010) *Produkt turystyczny. Pomysł – Organizacja – Zarządzanie*, Warszawa : PWE, 2010.464 ISBN 978-83-208-1854-3
  - KAMIŃSKA, I. (2009) Rozwój systemu ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych. In *Wiedza i Jakość* 2009, no 2(14).
  - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Biuro Oznaczeń Geograficznych, *Vademecun ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych*, Warszawa 2008,
  - OJ, L 93, 31/03/2006
  - OJ, L 179, 19.6.2014
  - OJ EU L 179, 19.6.2014,
  - OJ L 179, 19.6.2014,
  - OJ L 179, 19.6.2014,
  - Regulation No. 1151/2012 of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs, Article 5(1) (Official Journal of the EU No. 343/L)
  - RUSSAK, G. (2005) Idea produktów regionalnych i lokalnych w Unii Europejskiej. In *O produktach tradycyjnych i regionalnych*, Warszawa : Fundacja Fundusz Współpracy, 2005.408 p ISBN 8389793563

- WINAWER, Z. – WUJEC H. (2013) *Produkty regionalne i tradycyjne we wspólnej polityce rolnej*, Warszawa: Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej 2013.150 ISBN 9788393343966
- www.sjp.pwn.pl
- www.synonimy.pl
- ŻUCHOWSKA-GRZYWACZ, M. (2015) *Produkt regionalny z mleka i jego przetworów* Radom : Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego, 2015. 177 p ISBN 9788377894286

Summary: Regional Product in the System of EU, Polish and Slovak Law

The article presents an analysis of regulations for the protection of regional and traditional products in the European Union and in the national laws of Poland and Slovakia. It draws attention to the Geographical Indications (GI) system in the EU, which provides legal protection for products with unique characteristics resulting from their geographical origin, such as Protected Designation of Origin (PDO) and Protected Geographical Indication (PGI).

It discusses how these regulations are implemented in Poland and Slovakia, where local regulations must be adapted to EU requirements, sometimes posing a challenge for producers. Some mechanisms are highlighted on the basis of the historical example of the Polish-Slovakian dispute over oscypek. Problems arise from procedural and bureaucratic differences, as well as costs associated with certification. The author discusses how the certification of regional products affects their protection against counterfeiting and their increased recognition on the international market.

Dr Monika Żuchowska-Grzywacz.
Casimir Pulaski University of Radom
Faculty of Law and Administration,
Department of Public Economic Law and Financial Law
Chrobrego 31
26-600 Radom
Poland
e-mail: m.zuchowska@urad.edu.pl

Obsah článku podlieha licencii Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Monika Żuchowska-Grzywacz).

Medzery právnej úpravy pri realizácii konzílií u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti

Michaela Sopková*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2024.11.4.229-242>

Abstrakt:

SOPKOVÁ, Michaela: *Medzery právnej úpravy pri realizácii konzílií u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti*. Predkladaný článok rieši problematiku procesnej realizácie konzílií zdravotníckych pracovníkov, konkrétne u iného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Právna úprava v tomto smere absentuje, resp. nie je explicitná, v dôsledku čoho sa v praxi stretávame so škálou rôznych, právne ťažko uchopiteľných situácií. Príspevok po tom, ako v úvode stručne popisuje, čo sa rozumie konzíliom a konziliárnym vyšetrením, sumarizuje a poukazuje na problematické aspekty ich realizácie skrz postavenia člena konzília v kontexte medicínskych, pracovnoprávných predpisov a predpisov na ochranu osobných údajov. V závere ponúka niekoľko návrhov *de lege ferenda*, ktoré majú otvoriť diskusiu k tomuto problému, s cieľom zabezpečiť jednotný postup poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri realizácii konzílií.

Kľúčové slová:

konzílium, ochrana osobných údajov, zdravotnícky pracovník, poskytovateľ zdravotnej starostlivosti

Legal Gaps in the Implementation of Consultations at Healthcare Providers

Abstract:

SOPKOVÁ, Michaela: *Legal Gaps in the Implementation of Consultations at Healthcare Providers*. The presented article addresses the issue of the procedural implementation of consultations of healthcare professionals, specifically of a healthcare provider. The legal regulation in this regard is absent, or rather not explicit, at result of which in practice we encounter a range of different, legally difficult-to-understand situations. After briefly describing in the introduction what consultations and consultation examinations mean, the article summarizes and points out the problematic aspects of their implementation through the position of a member of the consultation team in the context of medical, labor law and personal data protection regulations. In conclusion, it offers several proposals *de lege ferenda*, which intend to open a discussion on this problem, with the aim of ensuring a uniform procedure for healthcare providers in implementing consultations.

Key words:

consultation, data protection, healthcare worker, healthcare provider

---

* JUDr. Michaela Sopková, externý doktorand, Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia, Právnická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ORCID iD <https://orcid.org/0009-0003-4450-2539>

Úvod do problematiky

Konziliá, v mnohých prípadoch v praxi používané slovné spojenie konziliárne vyšetrenia, zabezpečujú pre pacientov poskytovanie zdravotnej starostlivosti na čo možno najvyššej úrovni. Zdravotnícki pracovníci rôznych odborností konzultujú stav pacienta a snažia sa nájsť pre neho najvhodnejšiu liečbu a navrhnúť ďalší postup, napr. pri nadchádzajúcom operačnom alebo intervenčnom výkone.

Je potrebné sa venovať problematike konzílií z pohľadu platnej legislatívy vzťahujúcej sa na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, ktorá sa od prijatia zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 576/2004 Z. z.“) postupne vyvíjala a posúdiť, či stav *de lege lata* reflektuje aj priamu účinnosť Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (ďalej len „Nariadenie“).

V tomto článku sa zameriame na súčasnú právnu úpravu týkajúcu sa konzílií, odhalíme problémy ich praktickej realizácie a veľmi stručne načrtujeme možnosti ich riešenia, aby sme sa neskôr mohli venovať podrobnejšiemu spracovaniu vybraných aspektov.

1. Právna úprava konzílií

Konzílium definuje zákon č. 576/2004 Z. z. v § 2 ods. 5.¹ Ako pojmové znaky konzíliá zákonodarca uvádza:

1. jedná sa o poradný orgán ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka,
2. tvoria ho zdravotnícki pracovníci, ktorí sú taktiež ošetrojúcimi zdravotníckymi pracovníkmi,
3. členov určuje poskytovateľ zdravotnej starostlivosti.

Bližšie sa v zákone č. 576/2004 Z. z. v § 43 spomína konzílium pri určovaní smrti osoby. V danom ustanovení zákonodarca upravuje, kto musí byť členom konzíliá, aby bola určená smrť osoby.² Taktiež sa tento pojem používa na niekoľkých miestach v transplantáčnom zákone.³

---

1 Konzílium je poradný orgán ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka zložený zo zdravotníckych pracovníkov určených poskytovateľom, ktorí sú vo vzťahu k poskytovanej zdravotnej starostlivosti ošetrojúcimi zdravotníckymi pracovníkmi. Zdravotnícki pracovníci tvoriaci konzílium sa konzíliá môžu zúčastniť aj prostredníctvom elektronických komunikácií.

2 § 43 ods. 5 zákona č. 576/2004 Z. z.: „Členom konzíliá podľa odseku 4 musí byť ošetrojúci lekár, lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore neurológia a lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore anesteziológia a intenzívna medicína alebo lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore anesteziológia a resuscitácia. Členom konzíliá nesmie byť lekár transplantáčnej skupiny, ktorý má vykonať transplantáciu.“

3 Zákon č. 317/2016 Z. z. o požiadavkách a postupoch pri odbere a transplantácii ľudského orgánu, ľudského tkaniva a ľudských buniek a o zmene a doplnení niektorých zákonov (transplantačný zákon), v platnom znení.

Konzílium upravuje aj Etický kódex zdravotníckeho pracovníka, ktorý tvorí Prílohu č. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z.“), a to v časti s názvom Vzťahy medzi zdravotníckymi pracovníkmi v bode 3. V zmysle uvedeného ustanovenia sú zdravotnícki pracovníci povinní požiadať ďalšieho zdravotníckeho pracovníka o konzílium vždy, keď si to vyžadujú okolnosti a pacient s tým súhlasí, súčasne môžu navrhnúť osobu konzultanta. Závery z takéhoto vyšetrenia musia byť písomne zdokumentované a pacient musí byť o nich informovaný, najmä ak sa názory členov konzília líšia.⁴

Konzílium sa spomína taktiež v nariadení vlády č. 776/2004 Z. z., ktorým sa vydáva Katalóg zdravotných výkonov, a to v jeho prílohe pod kódom 44 a 44a. Predmetné nariadenie vlády upravuje výkony, kedy poskytovateľ zdravotnej starostlivosti nezamestnáva lekára s kvalifikáciou v požadovanom medicínskom odbore a v danom prípade možno takéto konzílium vykázat príslušnej zdravotnej poisťovni na preplatenie.⁵

Na základe zákonnej definície konzília a ostatných zákonných ustanovení, v ktorých sa konzílium spomína, môžeme povedať, že konzílium predstavuje konzultácie (z lat. *consulere* - radiť) ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka s iným zdravotníckym pracovníkom alebo viacerými zdravotníckymi pracovníkmi o zdravotnom stave pacienta, o možnostiach ďalšej liečby a pod., cieľom ktorých je

---

4 Bod 3 časti Vzťahy medzi zdravotníckymi pracovníkmi Etického kódexu zdravotníckeho pracovníka: „Zdravotnícki pracovníci sú povinní požiadať ďalšieho zdravotníckeho pracovníka o konzílium vždy, keď si to vyžadujú okolnosti a pacient s tým súhlasí. Majú právo navrhnúť osobu konzultanta. Závery konziliárneho vyšetrenia majú byť dokumentované písomne a je povinnosťou informovať o nich pacienta s osobitným dôrazom v prípadoch, keď sa názory zdravotníckych pracovníkov rôznia.“

5 Kód 44: Konzílium v zdravotníckom zariadení je konziliárne posúdenie zdravotného stavu pacienta, vystavenie písomného nálezu a odporúčanie ďalšieho diagnostického a terapeutického postupu v ambulantnom alebo ústavnom zdravotníckom zariadení odborným lekárom z iného zdravotníckeho zariadenia na základe vyžiadania primára ústavného zdravotníckeho zariadenia alebo ním povereného ošetrojúceho lekára v prípade, že uvedené ústavné zdravotnícke zariadenie nemá lekára s kvalifikáciou v požadovanom medicínskom odbore

Kód 44a: Konzílium v zdravotníckom zariadení mimo pracovného času, v sobotu, v nedeľu a vo sviatok je konziliárne posúdenie zdravotného stavu pacienta, vystavenie písomného nálezu a odporúčanie ďalšieho diagnostického a terapeutického postupu v ambulantnom alebo ústavnom zdravotníckom zariadení odborným lekárom z iného zdravotníckeho zariadenia na základe vyžiadania primára ústavného zdravotníckeho zariadenia alebo ním povereného ošetrojúceho lekára v prípade, že uvedené ústavné zdravotnícke zariadenie nemá lekára s kvalifikáciou v požadovanom medicínskom odbore.

Konzílium lekára v zdravotníckom zariadení, ak privolaný lekár je z toho istého zdravotníckeho zariadenia, sa nemôže vykazovať. Konzílium môže vykazovať privolaný lekár zdravotníckemu zariadeniu, ktoré o konzílium požiadalo.

dosiahnutie spoločného rozhodnutia. Vo výkladových slovníkoch sa možno stretnúť aj s pojmom poradný zbor.⁶

Fedorová uvádza, že z obsahového hľadiska konzílium pozostáva z posúdenia zdravotného stavu pacienta príslušným zdravotníckym pracovníkom (resp. pracovníkmi) a z vystavenia písomného nálezu a odporúčania ďalšieho diagnostického alebo terapeutického postupu v ambulantnom alebo ústavnom zdravotníckom zariadení.⁷

V rámci pojmového vymedzenia konzília je potrebné spomenúť taktiež dôležitý pojem, ktorý je s ním spätý, a to je pojem ošetrojúci zdravotnícky pracovník. Tento pojem je definovaný v § 2 ods. 4 zákona č. 576/2004 Z. z. ako zdravotnícky pracovník určený poskytovateľom zdravotnej starostlivosti na poskytovanie zdravotnej starostlivosti osobe; ak je takýmto ošetrojúcim zdravotníckym pracovníkom lekár alebo zubný lekár, ide o ošetrojúceho lekára, ak je ošetrojúcim zdravotníckym pracovníkom sestra alebo pôrodná asistentka, ide o ošetrojúcu sestru alebo o ošetrojúcu pôrodnú asistentku. Prečo je tento pojem dôležitý rozoberieme v nasledujúcej časti.

Ako z uvedených predpisov vyplýva, zákonodarca v zásade používa pojem konzílium, slovné spojenie konziliárne vyšetrenie sa uvádza len výnimočne. Nájdeme ho spomenuté párkrát v Odbornom usmernení Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o vedení zdravotnej dokumentácie č. 07594/2009 – OZS zo dňa 24. septembra 2009 (ďalej len „odborné usmernenie MZ SR č. 07594/2009 - OZS“)⁸ a v odbornom usmernení Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o vykonávaní ambulantným vyšetrením u dospelých pred plánovanými zdravotnými výkonmi s potrebou anestéziologickej starostlivosti č. 12 826/2014-SZ zo dňa 10.06.2014 (ďalej len „odborné usmernenie MZ SR č. 12 826/2014-SZ“). Pôvodný pojem konzílium následne nahrádza pojmom konziliárne vyšetrenia.⁹ Bližšie sa konziliárnym vyšetreniam venuje v článku V.¹⁰ Niektorí autori používajú pojem

6 KACÁLA, J. – PISARČÍKOVÁ, M. – POVAŽAJ, M. *Krátky slovník slovenského jazyka. Šieste nezmenené vydanie.* Martin : Matica Slovenská, 2023, s. 273.

7 FEDOROVÁ, K. *Zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Komentár. 1. vydanie.* Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2024, s. 26.

8 Článok III ods. 3 písm. d) a e), článok III ods. 7 písm. c), článok IV ods. 1 písm. f) a ods. 2 písm. g), článok VI ods. 1 písm. i) a ods. 2 písm. g).

9 Článok II bod 2 písm. c).

10 Článok V odborného usmernenia MZ SR č. 12 826/2014-SZ:

1. Cieľom konziliárneho vyšetrenia súvisiaceho s plánovaným zdravotným výkonom je posúdenie zdravotného stavu pacienta lekárom špecialistom v príslušnom špecializovanom odbore (ďalej len „konziliárny lekár“) so zameraním na zistenie schopnosti tolerancie záťaže jednotlivých orgánových systémov vo vzťahu k plánovanému zdravotnému výkonu, návrh a vykonanie prípravy pacienta tak, aby sa riziko plánovaného zdravotného výkonu minimalizovalo.

2. Konziliárny lekár v rozsahu svojej špecializácie indikuje, vykonáva a kontroluje realizáciu všetkých ním vyžiadaných laboratórnych, pomocných a iných konziliárných vyšetrení potrebných k zisteniu aktuálneho zdravotného stavu pacienta, posúdenia rizika a prípravy pacienta pred plánovaným zdravotným výkonom.

konziliárne vyšetrenie taktiež na prípady, kedy je pacient zaslaný na odborné vyšetrenie k inému lekárovi so získanou špecializáciou.¹¹

Ako vyplýva z platnej legislatívy, úprava priebehu konzílií medzi rôznymi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti absentuje, ako aj definícia pojmu konziliárne vyšetrenie.

V rámci tohto článku sa však zameriame na konzíliá u poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti, a to najmä pred operačným zákrokom, kedy nie je možné pacienta zo zdravotných dôvodov odoslať na ďalšie odborné vyšetrenie do iného zdravotníckeho zariadenia, príp. k inému zdravotníckemu pracovníkovi.

2. Problematika konzílií z pohľadu postavenia prizvaných zdravotníckych pracovníkov

V praxi pôsobia poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, ktorí sa špecializujú na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v určitých špecializačných odboroch (napr. zdravotnícke zariadenia zamerané na liečbu onkologických ochorení, srdcovocievnych ochorení a pod.). Pri ich činnosti a hospitalizáciách pacientov však dochádza k situáciám, kedy ošetrojúci lekár musí konzultovať zdravotný stav pacienta s lekárom so získanou špecializáciou z iného špecializačného odboru. Býva to však špecialista s takou špecializáciou, ktorú dané zdravotnícke zariadenie bežne nepotrebuje (na dennej báze) a teda takéhoto špecialistu nezamestnáva (napr. pri vyššie spomenutých špecializovaných zdravotníckych zariadeniach by sme mohli hovoriť o lekároch so špecializáciou v špecializačnom odbore gastroenterológia, brušná chirurgia, plastická chirurgia, urológia a pod.). Samozrejme takáto požiadavka na poskytnutie odborných konzultácií vyvstáva aj zo strán tzv. všeobecných nemocníc, ktoré nezamestnávajú lekárov so všetkými špecializáciami, ktoré je možné v zmysle platnej legislatívy nadobudnúť.¹²

Z medicínskeho hľadiska je častokrát nevyhnutné zvolať konzílium, keď pacienta nie je možné preložiť do iného zdravotníckeho zariadenia z dôvodu, že by sa ohrozil jeho život alebo by sa mohol zhoršiť jeho zdravotný stav. Takúto možnosť uvádza aj Fedorová a z komentovaného ustanovenia § 2 ods. 5 zákona č. 576/2004 Z. z. vyplýva, že konzílium je možné vykonať aj medzi zdravotníckymi pracovníkmi rôznych zdravotníckych zariadení, a to v prípade ak ústavné zdravotnícke zariadenie nezamestnáva lekára s požadovanou špecializáciou.¹³

Pri uvedenej situácii však prizvaný lekár špecialista, ktorý sa stane členom konzília, nie je zamestnancom poskytovateľa špecializovanej zdravotnej starostlivosti.

---

11 Pozri napr. KLUCHO, J. Manažment pacienta pri jeho preradení k inému lekárovi a pri konziliárnych vyšetreniach. In *Právo a manažment v zdravotníctve* [Systém ASPI]. Bratislava, 2014, 6, s. 21 [cit. 2024-11-14]. ISSN: 1339-133X. Dostupné na: www.aspi.sk.

12 Príloha č. 3 písm. A nariadenia vlády č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.

13 FEDOROVÁ, K. *Zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Komentár. 1. vydanie*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2024, s. 26.

Tu vyvstáva otázka, či môže byť považovaný za zdravotníckeho pracovníka určeného poskytovateľom špecializovanej zdravotnej starostlivosti ako ošetrojúci zdravotnícky pracovník vo vzťahu k danému pacientovi. Môže poskytovateľ zdravotnej starostlivosti určiť lekára zamestnaného u iného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti za ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka, ak nie je v pracovnom pomere ani v inom pracovnoprávnom vzťahu u poskytovateľa špecializovanej zdravotnej starostlivosti? Môže namiesto vedenia zdravotníckeho zariadenia rozhodnúť o prizvaní cudzej osoby primár oddelenia, bez uzatvorenia napr. dohody o dočasnom pridelení, keď zodpovednosť za chod zdravotníckeho zariadenia spadá na vedenie zdravotníckeho zariadenia? Zaoberal sa zákonodarcu úpravou vzťahov medzi zdravotníckymi zariadeniami pri realizácii konzílií v súlade Nariadením a zákonom č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon č. 69/2018 Z. z.“)? Tieto a ďalšie otázky vyvstávajú pri tejto problematike.

Mnohé zdravotnícke zariadenia majú uzatvorené vzájomné zmluvy o spolupráci, ktoré pokrývajú aj konziliárne vyšetrenia v určených špecializačných odboroch. Tieto zmluvy boli častokrát uzatvorené ešte pred nadobudnutím účinnosti Nariadenia a zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 18/2018 Z. z.“). Platná legislatíva takéto zmluvy o spolupráci neupravuje, ani čo by malo byť ich obsahom.

Dôležité je spomenúť, že konzílií sa zúčastňujú rôzni zdravotnícki pracovníci, teda rôzne fyzické osoby, nejedná sa stále o tých istých zdravotníckych pracovníkov. Je to dané povahou práce zdravotníckych pracovníkov, zmiennosťou ich práce a nemožnosťou vždy presne dopredu určiť, kedy sa konzílium bude realizovať. Niekedy je potrebné konzílium zvolať aj viackrát v priebehu jedného dňa a v mnohých akútnych prípadoch ich nie je možné predvídať. V takýchto prípadoch teda ani nie je možné dopredu určiť, ktorý konkrétny zdravotnícky pracovník sa konzíliu zúčastní. Aktuálne je to len na dohode primárov príslušných oddelení/kliník a v zásade sa ho zúčastňujú službukonajúci zdravotnícki pracovníci.

Pri všetkých nejasných otázkach týkajúcich sa tejto problematiky je potrebné poukázať na skutočnosť, že nezabezpečenie konzíliu v prípadoch, kedy je ohrozený život pacienta, bude spadať pod nesprávne poskytnutú zdravotnú starostlivosť, *non de lege artis medicinae*¹⁴ a môže mať za následok vyvodenie právnej zodpovednosti (občianskoprávnej, pracovnoprávnej, ba až trestnoprávnej). Je teda nevyhnutné konzílium v nevyhnutných prípadoch zvolať, keďže záchrana života má prednosť aj pred prípadnou nedostatočnosťou právnej úpravy. Taktiež je potrebné poukázať na výskumy, ktoré potvrdzujú, že multidisciplinárny prístup pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti znižuje úmrtnosť pacientov, komplikácie, dĺžku hospitalizácií, zvyšuje spokojnosť pacienta, ako aj komunikáciu medzi rôznymi zdravotníckymi disciplínami.

---

14 KÁDEK, P. *Trestné právo v zdravotníctve. Tretie doplnené a aktualizované vydanie*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 16.

Výsledkom je presnejšie určenie problému, efektívnejšia liečebná stratégia a prípadné väčšie šance na uzdravenie alebo zlepšenie kvality života.¹⁵

V platnej právnej úprave absentuje postup, ako sa preukáže požiadavka na zvolanie konzília, akou formou je potrebné konzílium zavolať a taktiež nie je upravené postavenie prizvaného zdravotníckeho pracovníka počas konzília mimo svojho pracoviska. Nie zrejme, či v danom čase prizvaný zdravotnícky pracovník, ktorý sa osobne zúčastní na konzíliu, je na pracovnej ceste (v tomto prípade však naďalej chýba titul, na základe ktorého má mať prístup do NIS iného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti) alebo by mal byť k inému poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti dočasne pridelený. Uvedená absencia procesu v platnej legislatíve môže mať vplyv na prípadné riešenie napr. pracovného úrazu. V prípade konzílií uskutočňovaných elektronickými prostriedkami tento problém odpadne, avšak nastáva problém s prístupom k zdravotnej dokumentácii pacienta, o ktorom si povieme bližšie v nasledujúcej časti.

3. Problematika konzílií z pohľadu prístupu k zdravotnej dokumentácii pacienta a vykonávania zápisov v zdravotnej dokumentácii

Len pár mesiacov pred nadobudnutím platnosti a účinnosti Nariadenia spustila Slovenská republika tzv. elektronické zdravotníctvo (od 01.01.2018 nadobudol účinnosť zákon č. 153/2013 Z. z. o národnom informačnom zdravotnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon č. 153/2013 Z. z.“). Elektronické zdravotníctvo sa snaží zvýšiť efektívnosť poskytovania zdravotnej starostlivosti, minimalizovať chyby, uľahčiť výmenu údajov a zabezpečiť oprávnený prístup k informáciám.¹⁶ Každý poskytovateľ zdravotnej starostlivosti musel prijať príslušné opatrenia na to, aby ním používaný informačný systém umožňoval odosielanie záznamov do e-zdravia. Uvedená povinnosť sa realizuje prostredníctvom elektronického preukazu zdravotníckeho pracovníka (ďalej len „EPZP“). EPZP predstavuje technický prostriedok na identifikáciu, autentizáciu a autorizáciu zdravotníckeho pracovníka.¹⁷ Povinnosť vybaviť si EPZP je na zdravotníckom pracovníkovi.¹⁸ Záznam v elektronickej zdravotnej knižke pacienta (ďalej len „EZK“) ¹⁹ musí obsahovať identifikačné údaje poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, identifikačné údaje zdravotníckeho pracovníka, ako aj jeho

---

15 KORYLCHUK, N. a kol. Challenges and Benefits of a Multidisciplinary Approach to Treatment in Clinical Medicine. In *Journal of Pioneering Medical Sciences* [online]. 2024, 13 (3). [cit. 2024-12-12]. Dostupné na: 10.61091/jpms202413301.

16 TORNERO COSTA, R. a kol. Electronic health records and data exchange in the WHO European region: A subregional analysis of achievements, challenges, and prospects. In *International Journal of Medical Informatics* [online]. 2025, 194. [cit. 2024-12-12]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2024.105687>

17 § 2 ods. 10 zákona č. 153/2013 Z. z.

18 § 7 ods. 4 zákona č. 153/2013 Z. z.

19 § 20 zákona č. 576/2004 Z. z.

elektronický podpis.²⁰ Systém umožňuje vytvárať viaceré rôzne záznamy, no medzi nimi sa v súčasnosti nenachádzajú záznamy z konzílií.²¹

Uvedená povinnosť zaznamenávania údajov do EZK prostredníctvom EPZP sa uskutočňuje prostredníctvom nemocničných informačných systémov (ďalej len „NIS“) jednotlivých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. NIS musia prejsť overením zhody v zmysle zákona č. 153/2013 Z. z.²² Zamestnanci jednotlivých zdravotníckych zariadení teda majú interne pridelené prístupové práva do NIS a môžu (aj musia) si plniť povinnosť zasielania údajov do EZK.

Tu však narazíme na problém prizvaných zdravotníckych pracovníkov, ktorí nemajú žiaden pracovný pomer ani obdobný pracovnoprávny vzťah u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý o konzílium požiadal. Takýto zdravotnícky pracovník nemá prístup do NIS, a teda nemôže vo svojom mene zaslať svoje odporúčanie o ďalšej liečbe pacienta do EZK. V praxi sa deje, že zamestnanci zdravotníckych zariadení umožnia prizvanému zdravotníckemu pracovníkovi (v zásade lekárovi) prístup do NIS cez svoje prihlasovacie údaje a ten svoje odporúčanie zapíše a pripojí text ako napr. „Zapísal“ a svoje meno. Následne záznam vytlačí a pripojí k nemu svoj podpis a pečiatku (s údajmi svojho zamestnávateľa).²³ Uvedený postup však nie je v súlade s platnou legislatívou.

Uvedený postup je v rozpore so zásadami, na ktorých je založené Nariadenie (napr. so zásadou minimalizácie osobných údajov,²⁴ ako aj povinnosťou prijať primerané technické opatrenia, ktorých súčasťou je aj riadenie prístupov k osobným údajom).²⁵ Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti ako poskytovatelia základnej služby v zmysle

20 <https://www.ezdravotnictvo.sk/sk/-/ezk-obsah>

21 § 5 ods. 1 písm. b) zákona č. 253/2013 Z. z.

22 § 11 zákona č. 153/2013 Z. z.

23 Náležitosti pečiatky lekára upravuje článok 2 ods. 1 Metodického usmernenia Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou č. 3/2016 o pečiatkach lekárov, vybraných pracovníkov v zdravotníctve a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti nasledovne:

- a) názov a miesto prevádzkovania zdravotníckeho zariadenia poskytovateľa zdravotnej starostlivosti (ďalej len „poskytovateľ“),
- b) kód zariadenia poskytovateľa v úradom určenom tvare p99999spppyz,
- c) titul, meno a priezvisko lekára alebo vybraného zdravotníckeho pracovníka,
- d) odbornosť lekára uvedenú slovom; v prípade prednostu kliniky obsahuje text prednosta príslušnej kliniky, v prípade primára oddelenia obsahuje text primár príslušného oddelenia; u vybraného zdravotníckeho pracovníka obsahuje odbornosť alebo dosiahnuté vzdelanie uvedené slovom,
- e) ak ide o lekára bez dosiahnutej špecializácie, vkladá sa názov lekár bez špecializácie alebo všeobecné lekárstvo (študijný odbor),
- f) číselný kód lekára alebo vybraného pracovníka v zdravotníctve v úradom určenom tvare 199999sII.

24 Podľa článku 5 ods. 1 písm. c): Osobné údaje musia byť primerané, relevantné a obmedzené na rozsah, ktorý je nevyhnutný vzhľadom na účely, na ktoré sa spracúvajú („minimalizácia údajov“).

25 Podľa Prílohy k Vyhláske Úradu na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky č. 158/2018 Z. z. o postupe pri posudzovaní vplyvu na ochranu osobných údajov, ods. 1.3 Riadenie prístupu poverených osôb.

zákona č. 69/2018 Z. z. musia spĺňať taktiež požiadavky týkajúce sa kybernetickej bezpečnosti, ktorých súčasťou je tiež zavedenie politiky riadenia prístupov do svojich informačných systémov.²⁶ Základom tejto politiky je konkretizovaný prístup jednotlivých zamestnancov do informačných systémov s možnosťou identifikácie kto, kedy, aký záznam vykonal. Jedná sa o bežnú prax a ochranu tak zamestnancov prevádzkovateľa, jeho pacientov, ako aj samotných prevádzkovateľov. Ak sa teda nejedná o zamestnanca poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, nie je možné udeliť mu prístup do NIS, jedine veľmi obmedzený a samozrejme postup musí byť zdokumentovaný v interných predpisoch daného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Ak by sa aj prideliť obmedzený prístup pre prizvaného zdravotníckeho pracovníka, bolo by prakticky nemožné zabezpečiť z hľadiska prideľovania prístupov zo strany zamestnancov oddelení informačných technológií, aby im tieto informácie boli poskytnuté v dostatočnom časovom predstihu. Pri umožnení prístupu do NIS pod prihlásením zdravotníckeho pracovníka zamestnaného u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý prizval špecialistu z iného zdravotníckeho zariadenia, má prizvaný špecialista možnosť oboznámiť sa aj s údajmi, ktoré pre vykonanie konzília nie sú potrebné. Prizvaný špecialista má prístup ku všetkým informáciám v NIS a ak prístup nie je po celý čas kontrolovaný zamestnancom zdravotníckeho zariadenia, je možné nahliadať aj do dokumentácie iných pacientov. Právna úprava o spôsobe a rozsahu sprístupnenia zdravotnej dokumentácie pacienta prizvanému špecialistovi z iného zdravotníckeho zariadenia absentuje.

V súčasnosti sa zdravotná dokumentácia vedie stále v dvoch režimoch, režim elektronickej zdravotnej knihy a režim zdravotnej dokumentácie mimo systému e-zdravie.²⁷ V druhom prípade sa jedná o elektronickú formu vedenia zdravotnej dokumentácie bez zaručeného elektronického podpisu, ako aj o papierovú podobu zdravotnej dokumentácie.²⁸ Je teda najvhodnejšie umožniť prizvanému zdravotníckemu pracovníkovi napísať svoje odporúčanie do osobitného dokumentu bez prístupu do NIS, tento následne vytlačiť a podpísať prizvaným zdravotníckym pracovníkom. Ošetrojúci zdravotnícky pracovník by mal sumár z konzília (s uvedením zúčastnených zdravotníckych pracovníkov a ich konkrétnych odporúčaní) zapísať do NIS a odoslať ho do e-zdravia. Podľa Odborného usmernenia MZ SR č. 07594/2009 - OZS zápis lekára z konziliárneho vyšetrenia o. i. obsahuje zhodnotenie výsledkov konziliárnych vyšetrení, diagnózu, pracovnú alebo diferenciálnu diagnózu, meno, priezvisko,

---

26 § 20 ods. 3 písm. d) zákona č. 69/2018 Z. z.

§ 8 vyhlášky Národného bezpečnostného úradu č. 362/2018 Z. z., ktorou sa ustanovuje obsah bezpečnostných opatrení, obsah a štruktúra bezpečnostnej dokumentácie a rozsah všeobecných bezpečnostných opatrení, v platnom znení.

27 FEDOROVÁ, K. *Medicínske právo. 1. vydanie*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 74..

28 V zákone č. 576/2004 Z. z. sa spomína napr. v § 9 ods. 9 písm. e) (ošetrojúci lekár založí rovnopis prepúšťacej správy do zdravotnej dokumentácie), § 9 ods. 10 písm. c) (ošetrojúca sestra alebo ošetrojúca pôrodná asistentka založí rovnopis ošetrovateľskej prepúšťacej správy do zdravotnej dokumentácie, ak sa pri prepustení z ústavnej starostlivosti vyžaduje pokračovanie ošetrovateľskej starostlivosti).

odtlačok pečiatky a podpis vedúceho zdravotníckeho pracovníka alebo vedúcim pracovníkom určeného lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 7Sžsk/51/2018 potvrdzuje, že konzílium je len poradným orgánom a jeho úlohou nie je určovanie postupov, ktoré by pri riešení vzniknutej komplikácie mali byť štandardné. Predmetom posúdenia konzultanta je len hodnotenie správnosti konziliárnych vyšetrení, a nie postup pri riešení komplikácií, ktoré vzniknú.²⁹

Otázkou ostáva ešte overenie identity prizvaného zdravotníckeho pracovníka, keďže na rozdiel od svojich zamestnancov nemá poskytovateľ zdravotnej starostlivosti o prizvanom zdravotníckom pracovníkovi všetky relevantné údaje, ktoré sú inak nevyhnutné pri nástupe zdravotníckeho pracovníka do pracovného pomeru. Nemá teda preukázané, že sa jedná o zdravotníckeho pracovníka, ktorý spĺňa zákonné požiadavky na výkon zdravotníckeho povolania.³⁰ Vzhľadom na absentujúcu právnu úpravu týkajúcu sa postupov pri realizácii konzílií, oprávnením na oboznámenie sa s osobnými údajmi prizvaného zdravotníckeho pracovníka pozývajúci poskytovateľ zdravotnej starostlivosti v súčasnosti nedisponuje. Je predpoklad, že zdravotnícki pracovníci sa medzi sebou poznajú, avšak to pre poskytovateľa zdravotnej starostlivosti nemôže postačovať. Prizvaný zdravotnícky pracovník by sa mal ošetrujúcemu zdravotníckemu pracovníkovi preukázať identifikačným preukazom, ak ním od svojho zamestnávateľa disponuje, a taktiež EPZP.³¹ Právna úprava v tomto smere však tiež absentuje.

Z hľadiska ošetrujúceho zdravotníckeho pracovníka je pochopiteľné, keď žiada o podpis odporúčania prizvaným špecialistom, resp. viacerými špecialistami, a to z dôvodu následnej zodpovednosti v prípade poškodenia zdravia pacienta, príp. smrti. Z podstaty konzília vyplýva, že ošetrujúci lekár sa nevyzná v určitej problematike, ktorá má vplyv na ďalšiu liečbu, preto je preňho dôležitý názor prizvaného špecialistu.³²

V súvislosti so zdravotnou dokumentáciou je potrebné spomenúť, ešte pred samotným zaslaním údajov do EZK, možnosť prístupu (nahliadania) prizvaného zdravotníckeho zamestnanca do zdravotnej dokumentácie pacienta. Je vysoko pravdepodobné, že sa to opäť uskutočňuje sprístupnením zdravotnej dokumentácie cez prihlasovacie údaje zamestnanca pozývajúceho zdravotníckeho zariadenia,

---

29 <https://www.judikaty.info/document/nssr/82577/>

30 § 31 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z. upravuje podmienky na výkon zdravotníckeho povolania a radí medzi ne spôsobilosť na právne úkony v celom rozsahu, zdravotnú spôsobilosť, odbornú spôsobilosť (t. j. odborná spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností, odborná spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností a odborná spôsobilosť na výkon certifikovaných pracovných činností), bezúhonnosť (bližšie upravuje § 38 zákona č. 578/2004 Z. z.), registráciu v registri, ktorý vedie príslušná stavovská organizácia (napr. Slovenský lekárska komora, Slovenská lekárska komora, Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek a ď.).

31 Nejedná sa o legislatívnu požiadavku, len o názor autorky.

32 Túto problematiku bližšie rozoberá napr. HOWARD, A. – ZhONG, J. – SCOTT, J. Are multidisciplinary teams a legal shield or just a clinical comfort blanket? In *British journal of hospital medicine* [online]. London, 2018. [cit. 2024-11-24]. Dostupné na: <https://doi.org/10.12968/hmed.2018.79.4.218>

keďže predpokladáme vedenie zdravotnej dokumentácie v NIS. Platná legislatíva upravuje veľmi konkrétne, kto môže do zdravotnej dokumentácie pacienta nahliadať. Samostatne pri zdravotnej dokumentácii vedenej v EZK³³ a taktiež v zdravotnej dokumentácii vedenej mimo EZK.³⁴ Predmetné zákony neupravujú ako oprávnenú osobu prizvaného špecialistu z iného zdravotníckeho zariadenia. Zákon č. 153/2013 Z. z. rieši možnosť poskytnutia identifikačných údajov a elektronických zdravotných záznamov z elektronickej zdravotnej knižky ošetrojúcemu lekárovi,³⁵ avšak v nadväznosti na skutočnosti uvedené v tomto článku možno konštatovať, že poskytovateľ zdravotnej starostlivosti v súvislosti s konzíliami nemôže určiť zdravotníckeho pracovníka, s ktorým nemá uzatvorený pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah, za ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka.

Prístup k relevantným – správnym a dostatočným údajom o zdraví pacienta je však nevyhnutným predpokladom pre poskytnutie odporúčania prizvaným zdravotníckym pracovníkom. Túto povinnosť by mal mať voči prizvanému zdravotníckemu pracovníkovi ošetrojúci zdravotnícky pracovník, ktorý je oboznámený so zdravotným stavom pacienta a má prístup k jeho zdravotnej dokumentácii.³⁶

Ako sme už spomenuli, konzílium možno realizovať aj formou telekonferencie, a to s využitím elektronických komunikácií, ktoré zabezpečujú výmenu alebo prenos informácií najmä formou obrazu, zvuku alebo textu po elektronických komunikačných sieťach.³⁷ V týchto prípadoch sa rovnako otvára otázka samotného sprístupňovania zdravotnej dokumentácie pacienta, resp. jej časti a následne problém právnej aj technickej bezpečnosti takto získaných údajov.

Ďalší samostatný problém presahujúci rámce tohto príspevku predstavuje praktická realizácia povinnosti zdravotníckych pracovníkov vyžiadať si od pacienta súhlas s realizáciou konzília, ako to požaduje zákon č. 576/2004 Z. z. a taktiež ho vedieť reálne preukázať, aj s uvedením konkrétneho prizvaného zdravotníckeho pracovníka. Samozrejme pri akútnych situáciách tento súhlas nebude možné získať a platí to, čo sme písali v bode 2, že záchrana života pacienta je najdôležitejšia.

4. Úprava konzílií „*de lege ferenda*“

Je možné konštatovať, že právna úprava konzílií je v súčasnosti nedostatočná. A to najmä z procesného hľadiska. Problematika konzílií by mala byť v legislatíve upravená dopodrobna, nielen ako legislatívna definícia pojmu a spomenutie v pár paragrafoch, kedy sa daný inštitút má použiť.

33 § 5 ods. 6 a ods. 8 zákona č. 153/2013 Z. z.

34 § 25 zákona č. 576/2004 Z. z.

35 Podľa § 5 ods. 6 písm. b) zákona č. 153/2013 Z. z.

36 Opätovne sa však nejedná o zákonnú požiadavku, ale o názor autorky, ktorý však zastáva aj Howard, Zhong a Scott vo svojom článku o multidisciplinárnych tímoch:

HOWARD, A. – ZhONG, J. – SCOTT, J. Are multidisciplinary teams a legal shield or just a clinical comfort blanket? In *British journal of hospital medicine* [online]. London, 2018. [cit. 2024-12-12]. Dostupné na: <https://doi.org/10.12968/hmed.2018.79.4.218>

37 HUMENNÍK, I. a kol. *Zákon o zdravotnej starostlivosti. Komentár. 2. vydanie*. Bratislava : C. H. Beck, 2023. s. 35.

V prvom rade by sa mal zákonodarca vysporiadať s definíciou konziliárnych vyšetrení, ktoré okrajovo spomína len v Etickom kódexe zdravotníckych pracovníkov a v odborných usmerneniach MZSR, nie je jasné určené, o aké prípady sa jedná, či pojmovo nedochádza k zamieňaniu odborných vyšetrení špecialistom s pojmom konzílium.

V druhom rade je potrebné legislatívne upraviť postup pri poskytovaní konzílií medzi rôznymi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, ktorý v platnej legislatíve absentuje.

Zákonodarca by mal upraviť povinné náležitosti zmlúv o spolupráci medzi jednotlivými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti.

Taktiež je potrebné upraviť spôsoby, na základe akého právneho titulu sa môžu konzílii zúčastňovať zamestnanci iných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, taktiež ako sa im má poskytnúť prístup k zdravotnej dokumentácii a čo má obsahovať záznam z konzília. Je možné uvažovať o dočasnom pridelení zdravotníckych pracovníkov za účelom vykonávania konzílií, avšak vzhľadom na množstvo špecialistov, ktorí môžu byť privolaní, by bolo vhodné upraviť osobitne dočasné prideľovanie zdravotníckych pracovníkov pre tieto účely. Vhodné by boli rámcové dohody o dočasnom pridelení na dlhšie časové obdobie, avšak s neobmedzeným počtom čiastkových dočasných pridelení, ktoré môžu za účelom účasti na konzíliu trvať max. pár hodín. Alternatíva zamestnávania zdravotníckych pracovníkov so špecializáciou z každého špecializačného odboru je nereálna, hoc aj na skrátený pracovný úväzok. Tak z ekonomického hľadiska poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ako aj kolízie pracovných pomerov (prítomnosť na rôznych miestach v rovnakom čase).

Zároveň je nejasná definícia pojmu konzílium týkajúca sa ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka určeného poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. Z platnej právnej úpravy nevyplýva, že ním môže byť zdravotnícky pracovník, ktorý nemá uzatvorený pracovný pomer u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Preto je potrebné aj samotnú definíciu aktualizovať.

Záver

Legislatíva v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti je platná už 20 rokov, pričom viaceré zásadné zmeny prinieslo Nariadenie (v otázkach ochrany osobných údajov) a zákon č. 69/2018 Z. z. (v otázkach zabezpečenia kybernetickej bezpečnosti). Niektoré oblasti z hľadiska poskytovania zdravotnej starostlivosti však zostali nepovšimnuté v nadväznosti na novú právnu úpravu. Patrí medzi ne aj problematika konzílií.

Analýza právnej úpravy konzílií odhalila viacero významných medzier, ktoré môžu mať negatívny dopad na poskytovanú zdravotnú starostlivosť, a to na jej kvalitu, ako aj efektívnosť. Medzi nedostatky platnej úpravy možno zaradiť absenciu právnej úpravy týkajúcej sa kompetencií jednotlivých členov konzílií, a to aj v prípade konzílií realizovaných zdravotníckymi pracovníkmi rozličných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Zároveň absentuje právna regulácia ochrany osobných údajov pacientov počas konzílií, ako aj postupov na riešenie prípadných konfliktov

medzi členmi konzília na odbornej úrovni. Taktiež sa platná právna úprava nevenuje zodpovednosti prizvaného lekára špecialistu v prípade poskytnutia nesprávnej rady v rámci konzília. Nie sú teda riešené zodpovednostné vzťahy, pričom je jednoznačné, že konzílium sa zvoláva v prípadoch, kedy ošetrojúci lekár nemá také vedomosti, aby mohol rozhodnúť sám o ďalšej liečbe. Tieto medzery môžu viesť teda aj k potenciálnym sporom, ako aj k právnej neistote.

Je teda nevyhnutné prehodnotiť postupy poskytovateľov zdravotnej starostlivosti týkajúce sa konzílií a upraviť platnú legislatívu, aby bola pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti čo najzrejmšia a najľahšie splniteľná. Je potrebné jasne a jednoznačne legislatívne upraviť postup a pravidlá pre realizáciu konzílií, ktoré budú zahŕňať:

- presné vymedzenie práv a povinností členov konzílií, aby sa predišlo nejasnostiam a konfliktom pri rozhodovaní o ďalšej liečbe pacienta,
- postavenie zdravotníckych pracovníkov zamestnaných u rozličných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri realizácii konzílií,
- práva samotných pacientov v súvislosti s realizáciou konzílií,
- prísne opatrenia na ochranu osobných údajov pri realizácii konzílií,
- mechanizmus na efektívne riešenie prípadných sporov.

Implementácia uvedených legislatívnych opatrení by prispela k zvýšeniu právnej istoty, ako aj posilneniu dôvery pacientov k poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a celému zdravotníckemu systému. Poskytovateľom zdravotnej starostlivosti by poskytla jednoznačné usmernenie, na základe ktorého by boli schopní prijať primerané technické a organizačné opatrenia, a tým efektívnejšie a bezpečnejšie vykonávať svoju činnosť, ktorá má neoceniteľnú hodnotu pre celú spoločnosť.

Literatúra:

- FEDOROVÁ, K. (2021). *Medicínske právo. 1. vydanie*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021. 136 s. ISBN 978-80-571-0361-5.
- FEDOROVÁ, K. (2024). *Zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Komentár. 1. vydanie*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2024. 340 s. ISBN 978-80-571-0692-0.
- HOWARD, A. – ZHONG, J. – SCOTT, J. (2024). Are multidisciplinary teams a legal shield or just a clinical comfort blanket? In *British journal of hospital medicine*. [online]. 2018, vol. 79, iss. 4, s. 218-220 [cit. 2024-11-14]. ISSN 1759-7390. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.12968/hmed.2018.79.4.218>.
- HUMENNÍK, I., a kol. (2023). *Zákon o zdravotnej starostlivosti. Komentár. 2. vydanie*. Bratislava : C. H. Beck, 2023. 960 s. ISBN 978-80-8232-027-8.
- KAČALA, J. – PISARČÍKOVÁ, M. – POVAŽAJ, M. (2023). *Krátky slovník slovenského jazyka. Šieste nezmenené vydanie*. Martin : Matica slovenská, 2023. s. 960. ISBN 978-80-8128-316-1.
- KÁDEK, P. (2018). *Trestné právo v zdravotníctve. Tretie doplnené a aktualizované vydanie*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. 192 s. ISBN 978-80-8168-920-8.

- KLUCHO, J. (2014). Manažment pacienta pri jeho preradení k inému lekárovi a pri konziliárnych vyšetreniach. In *Právo a manažment v zdravotníctve* [Systém ASPI]. Bratislava, 2014, 6 [cit. 2024-11-14]. ISSN: 1339-133X. Dostupné na internete: www.aspi.sk.
- KORYLCHUK, N. a kol. (2024). Challenges and Benefits of a Multidisciplinary Approach to Treatment in Clinical Medicine. In *Journal of Pioneering Medical Sciences* [online]. 2024, 13 (3). [cit. 2024-12-12]. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.61091/jpms202413301>.
- TORNERO COSTA, a kol. (2025). Electronic health records and data exchange in the WHO European region: A subregional analysis of achievements, challenges, and prospects. In *International Journal of Medical Informatics* [online]. 2025, 194. [cit. 2024-12-12]. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2024.105687>.

Summary: Legal Gaps in the Implementation of Consultations at Healthcare Providers

An analysis of the legislation on consultees has revealed a number of significant gaps, which may have a negative impact on the healthcare provided. The gaps can therefore lead to potential disputes as well as legal uncertainty. It is therefore essential to review the procedures of healthcare providers regarding consultations and to modify the current legislation. It should include a clear definition of the rights and obligations of the members of the consultation team, the position of healthcare professionals employed by different health care providers, the rights of the patients in relation to the consultations, strict data protection measures for the implementation of consultations, a mechanism for the effective resolution of any disputes. The implementation of the legislative measures mentioned above would contribute to increasing legal certainty as well as strengthening patients' trust in healthcare providers and the Slovak healthcare system.

JUDr. Michaela Sopková
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Právnická fakulta, Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia
Kováčska 26
040 75 Košice
Slovenská republika
e-mail: michaela.sopkova@student.upjs.sk

Obsah článku podlieha licenci Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Michaela Sopko).

Recenzie

ŠTĚDRŮŇ, Bohumír – JAŠEK, Roman – SVÍTEK, Miroslav a kolektiv (2024): Umělá inteligence a právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 233 s. ISBN: 978-80-7380-947-8

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2024.11.4.243-244>

Nová monografia „Umělá inteligence a právo“, vydaná Vydavatelstvom a nakladatelstvom Aleš Čeněk, prezentuje veľmi aktuálnu problematiku implementácie umelej inteligencie (AI) do právnej oblasti. Oblasť práva je na jednej strane špecifický normatívny systém, t. j. súbor právnych noriem, ktorý je možné štruktúrované uložiť do bázy dát a automatizovane spracovávať na základe bázy znalostí inferenčným mechanizmom AI, na druhej strane si však vyžaduje invenciu, nápaditosť, pohotovú reakciu, argumentáciu a odbornú rétoriku predstaviteľa právnickej profesie na konkrétny prípad, resp. udalosť. Spôsob, akým je možné perspektívne prepojiť tieto dve rozdielne oblasti – systematickosť noriem a invenciu právnych autorít – je predmetom tejto recenzovanej monografie.

Monografia je koncipovaná do 9 kapitol, ktoré logicky nadväzujú na seba a poskytujú jej čitateľovi komplexný obraz o pertraktovanej problematike.

Predhovor, spracovaný riaditeľom Digitálnej a informačnej agentúry v Českej republike Ing. Martinom Mesršmídom, predstavuje AI ako celosvetový fenomén pokroku, ktorý v rámci novej stratégie AI v Českej republike stanovuje až do roku 2030 priority AI a definuje opatrenia v siedmich vzájomne previazaných oblastiach, medzi ktoré nepriamo patrí aj oblasť práva. Tento predhovor ponúka vonkajší pohľad na prínosný charakter monografie.

Prvé dve kapitoly sú venované prezentovaniu vhodnosti a súčasnému

využitíu AI v právnom sektore a rizikám, ktoré generuje pri spracúvaní informácií v podobe nepodložených a nepravdivých informácií.

Tretia kapitola je pohľadom na súbor bezpečnostných rizík hroziacich kritickej infraštruktúre a návrhom bezpečnostných opatrení, vrátane využitia AI, pri zvyšovaní úrovne bezpečnosti kritickej infraštruktúry. Na ňu priamo obsahovo nadväzuje piata kapitola, ktorej autor sa venuje dopadom AI na kybernetickú bezpečnosť.

Štvrtá kapitola je prakticky orientovanou kapitolou, ktorá prináša výskum názorov štyroch právnych odborníkov z praxe (sudkyňa, advokát, prokurátorka, notárka) na potenciálne využívanie AI v ich praxi. Súčasťou tejto kapitoly sú aj prípadové štúdiá v podobe ilustrácie výsledkov práce piatich nástrojov AI (ChatGPT, Copilot, Aria, Gemini, Claude), ktoré odpovedali na rovnakú otázku ako právni experti zúčastnení na výskume. Čitateľ monografie si tu môže porovnať odpovede ľudských odborníkov z praxe s odpoveďami AI.

Šiesta a siedma kapitola sa venujú teoretickým východiskám i právnym rámcom diskriminácie na trhu práce a ochrane základných práv aj v spojitosti s AI.

Ôsma a deviata kapitola prinášajú prognózy budúceho vývoja AI v závislosti od vývoja kvantových počítačov a širokej škály prognostických metód.

Celkovo je možné konštatovať, že monografia predstavuje nový výkonný typ AI, v podobe generatívnej

platformy AI. Táto platforma je navrhnutá na transformáciu právnej práce, je postavená a vyškolená na rozsiahlom právnom obsahu a poskytuje s bezkonkurenčnou rýchlosťou a presnosťou odborníkom z právnej praxe dôveryhodné výsledky, podporované overiteľnou a overenou autoritou. Uvedená skutočnosť sa podarila autorom v publikácii dokázať vhodnými vedeckými a odbornými príspevkami.

Monografia je určená k preštudovaniu tak poslucháčom vysokých škôl a ich pedagógom, ako aj vrcholovým manažérom, ekonómom a politikom, ktorí sa podieľajú na prijímaní opatrení pre implementáciu nástrojov umelej inteligencie do právnej a bezpečnostnej praxe.

Doc. JUDr. PhDr. Silvia Treľová, PhD.

Obsah článku podlieha licencií Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Silvia Treľová).

Adresa redakcie/Editors address:

Štát a právo
Právnická fakulta UMB
Komenského 20
974 01 Banská Bystrica
e-mail: statapravo@post.sk

Štát a právo

State and law

Časopis Štát a právo je vedecko-teoretickým časopisom pre otázky vedy o štáte a práve, právnej histórie a jednotlivých právnych odvetví právnej praxe. Je určený predovšetkým vysokoškolským učiteľom, vedeckým pracovníkom, študentom doktorandského štúdia na právnických fakultách, ako aj širokej právnickej verejnosti pôsobiacej v právnej praxi a v štátnych a samosprávnych orgánoch. Uverejňuje pôvodné štúdie a články z rôznych odvetví práva, eseje, informácie, diskusie, analýzy, správy z vedeckého života, recenzie a anotácie, ako aj správy k životným jubileám významných predstaviteľov vied o štáte a práve, taktiež z medzinárodných konferencií a sympózií na aktuálne vedecko-teoretické témy a podobne.

V záujme kvality obsahu, skladby i žánrovej pestrosti si dovoľujeme požiadať, aby autori rukopisov dodržiavali tieto pokyny:

1. Rukopis posielajte (výlučne v editore MS Word) na e-mailovú adresu: statapravo@post.sk.
2. Rozsah rukopisov:
  - a) štúdie v rozsahu 20 normovaných strán,
  - b) články v rozsahu 5 – 10 nstr.,
  - c) informácie do 5 nstr.,
  - d) recenzie do 5 nstr.Iný rozsah je potrebné vopred dohodnúť s redaktorom časopisu.
3. Pri konečnom spracovaní používajte výlučne font Times New Roman CE, písmo veľkosti 12 pt, pri riadkovaní 1,5, okraje zľava aj sprava po 2,5 cm, zhora aj zdola po 3 cm.
4. Rukopis má obsahovať názov článku, krstné meno a priezvisko autora (s pozn. * pod čiarou s uvedením titulov a pracovným zaradením na pracovisku), abstrakt, ktorý musí obsahovať názov štúdie alebo článku v rozsahu 15 riadkov, kľúčové slová max. 10 slov, nasleduje názov článku v AJ, abstrakt v AJ, kľúčové slová v AJ, citovanie literatúry žiadame realizovať prostredníctvom poznámky pod čiarou. V závere článku žiadame uviesť zoznam použitej literatúry v abecednom poradí a resume v anglickom jazyku.
5. Štúdie a články požadujeme štruktúrovať:
  - a) abstrakt, kľúčové slová,
  - b) úvod s naznačením problematiky,
  - c) rozbor problematiky podľa zvolenej metodológie,
  - d) záver a resume v anglickom jazyku.
6. K materiálom uveďte presnú adresu pracoviska, pracovné zaradenie (funkciu) a e-mail.

Prosíme autorov, aby dôrazne rešpektovali pokyny na úpravu a formu článkov. Rukopisy, ktoré nebudú spĺňať formálne požiadavky, nemôžu byť zaradené na publikovanie.

Vzhľadom na kapacitné možnosti je počet publikovaných príspevkov limitovaný. O zaradení, či prípadnom nezaradení príspevku budú autori včas informovaní. Autorský honorár sa nevypláca. Autorom publikovaných príspevkov bude zaslané aktuálne číslo časopisu so zverejneným príspevkom.

Na tvorbe časopisu sa môžete podieľať aj ako recenzent. V prípade záujmu nás kontaktujte prostredníctvom e-mailového kontaktu: statapravo@post.sk.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Národná 12, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 30232295. Časopis je vydávaný 4x ročne. Dátum vydania 1. 12. 2024.